Eesti Energia USA valitsuse surve all

USA valitsuse otsus põlevkivi kaevandamise tingimusi karmistada ähvardab Eesti Energia põlevkiviõli äri Utah's kiiresti lõpetada. Firmal tuleb maad jagada ka haruldase linnuga. **lk 2–3**

Ei suuda lennata isegi riigi toega

Riik on viimase viie aasta jooksul iga Estonian Airi reisija istekohta toetanud koguni 226 400 euroga. **lk 8**

Meie teatris on käimas ülemineku hooaeg

Teatrikunstnik Iir Hermeliin ütleb, et palju tehakse leiget teatrit, mis kedagi ei puuduta. **lk 10**

JOOKSULEHT
Tänase lehe vahel!

EestiPäevaleht

ajaleht.epl.ee

HIND EESTIS 1,15 EUROT | VÄLISMAAL 2,10 EUROT | NR 90 | NELJAPÄEV, 9. MAI 2013

TAMREX

*SNICKERS WORKWEAR DURATWILL või XTR TÖÖPÜKSTE OSTUGA SAAD TASUTA HINNALISE *LOGO*-PUSA

SNICKERS kapuutsiga logo-pusa
art 2809/2004
TASUTA*
TAVAHIND 63.- €

TASUTA KINGITUSEKS*
Snickers Workwear logo-pusa
(väärtusega 63.- €)

Pakkumine kehtib kõigi tavahinnaga DuraTwill, XTR või põrandapaigaldaja pükste ostmisel. Jagamisele läheb 1500 pusa.

SNICKERS XTR Canvas+ tööpüksid
art 3244/0404
120.- €

SNICKERS DuraTwill tööpüksid
art 3212/7404
81.- €

AVASIME 29. APRILLIL UUE KAUPLUSE PAIDES
Pikk tn 2

Kampaania kehtib kuni 31.08.2013 või kuni kaupa jätkub!

EESTI OHUTUSETTEVÕTE
ANNAME TÖÖD JA MAKSAME MAKSE EESTIS

TAMREX OHUTUSE OÜ
Tel 654 9900 Faks 654 9901 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

TALLINN Laki 5, Pärnu mnt 130, Katusepapi 35 | TARTU Aardla 114, Ringtee 37a | PÄRNU Riia mnt 169a, Savi 3 | RAKVERE Pikk 2 | VILJANDI Riia mnt 42a | JÕHVI Tartu mnt 30 | VÕRU Piiri 2 | VALGA Vabaduse 39 | NARVA Tallinna mnt 19c | HAAPSALU Ehitajate tee 2a | PAIDE Pikk 2

Eesti Päevaleht
Aastast 1905

JUHTKIRI

Sõda talentide pärast

Ajal, mil mitmes Eesti tegevussektoris valitseb endiselt tõsisem tööpuudus ja palgatõusuvõimalused on ahtakesed, aetakse IT-firmade vahelises konkurentsis töötajaid juba kopaga taga. Seda vähemasti tegi Eesti idufirma TransferWise, mis läks Skype'i juurde humoorika aktsiooniga talente jahtima, küsides neilt, ega neil juba kopp ees pole ja nad uut võimalust ei otsi.

IT-sektoris on puudu tuhandeid inimesi. IT-erialadel õppivate inimeste arv kasvab aga tasapisi, mitte oodatuga vastavuses. Ometi loob see sektor hinnanguliselt umbes 5% rahvuslikust kogutoodangust.

Mida teha? Riigikogu esimehe ja vabariigi presidendi manitsused, et õppige ikka rohkem matemaatikat ja loodusteadusi, pole langenud just viljakale pinnasele. Mõned süüdistavad selles noori, kes otsivad lihtsamaid lahendusi, kuid põhjus võib olla ka mujal. Raha ja töövõimalusi jätkub, seega peaks justkui prääänik olema, riigiisade-emade hurjutused toimivad piitsana. Jutt sellest, et noored on hukas või laisad, näitab aga pigem, et ideed on otsa saanud.

Kuid nagu näha, ei läinudki TransferWise noori püüdma, nemad tahtsid valmis töötajaid. Loomulikult ei ole neid võimalik hetkega kloonida, ammugi Eesti range sisserännupoliitika tõttu vabalt sisse tuua. Probleem on ju selles, et ega igasuguste võimetega inimesi IT-aladele oodatagi. Nendest, kellele ikka reaalained on alati vastukarva olnud, on raske oodata andekaid programmeerijaid.

Ideedepuudusest
Jutt sellest, et noored on hukas ja laisad, näitab ideedepuudust.

Professionaalide ülelöömiskatsed parandavad ehk üksikute ettevõtete seisu, kuid mitte IT-sektori seisu tervikuna. Seega on lähiplaanis küsimus ikkagi välistööjõu vabamas sisselubamises, aga pikemas plaanis noortes.

IT-firmad võiksid kopaga valmistööjõu jälitamise asemel otsida endale vajalikku tööjõudu nende noorte hulgast, kes pole veel oma haridustee valikut langetanud. Tähtsam on jahtida targemaid päid, mitte piitsutada keskpäraseid ja kehvi. Parem leida see huviline noor üles juba gümnaasiumi alguses, sest lõpuklassis võib valik olla juba langetatud. Tõeliselt võimekad noored saavad hakkama nii õigus- ja majandusteaduse kui ka IT-erialal. Nüüd on IT-ettevõtete roll leida nad üles piisavalt varakult, et nad ei läheks õppima teistele erialadele. USA-s käib võistlus talentide pärast varases nooruses, sama peaks kehtima ka Eestis, kus inimesi on veelgi vähem. ●

REPLIIK

Teid on liiga palju

Põrutasin nädala jooksul kaks korda auku. Rehviparandaja ei vaadanud liiga imelikult. Üks abilinnapea hüüataks selle peale, et õpi sõitma. No kena. Mu kodutänav on nagu sõelapõhi, head inimesed said löökaukudesse männiistikud panna. Tallinnasse Ülemistele kipub tulema üliristmik, mis neelab jäädavalt teiste tänavate pidamise raha – katsu pärast laheda ristmikuni jõuda.

Mujal Eestis samamoodi. Proovige Mäo ristis õigesse suunda keerata. Selle arvel oleks saanud mujale paksemat asfalti valada. Soomes on asfaldikiht kaks korda paksem…

Ja veel. Maanteede tihedus on meil oluliselt suurem kui mis tahes lähiriigis. On meil kõiki neid tarvis? Ei ole. Kohalikest teedest rääkimata. Olgu neid vähem, aga paremini hooldatud. Tavaline optimeerimisülesanne. ●

Andres Eilart

Lk 9: Christina Salmivalli: koolikiusamise peatamine sõltub kõrvalseisjate hoiakute muutusest.

V
VÄLISMAA

KARL SUURE AUHINNA SAI LEEDU PRESIDENT

Euroopa üks mainekamaid auhindu määrati tänavu Leedu presidendile Dalia Grybauskaitėle (pildil). Žürii tunnustas tema julgust ja meelekindlust kodumaal valitsenud suure ebakindluse ületamisel ning Leedu juhtimisel finantskriisist välja ja euroalaga liitumise poole. Eelmisel aastal sai Karl Suure auhinna Saksa rahandusminister Wolfgang Schäuble. **ERR**

Eesti Energia: USA valitsus ähvardab kägistada põlevkiviäri

Eesti Energia tütarfirma Enefit katsetab Utah's põlevkiviõli tootmist. Foto: Eesti Energia

PARBUSE SÜÜDIMÕISTMINE ON LÕPLIK

Tallinna abilinnapea keskerakondlasest eksnõuniku Ivo Parbuse (pildil) ja tema kaaslaste süüdimõistmine pistisekuritegudes jõustus eile lõplikult, sest riigikohus ei võtnud kriminaalasjas esitatud kassatsioonkaebusi arutusele. Parbusel jääb vanglas veeta veel ligi kaks aastat. Parbus võttis Tallinna abilinnapea nõunikuna 2007.–2008. aastal korduvalt pistist. **ERR**

VENE ASEPEAMINISTER SURKOV ASTUS TAGASI

President Vladimir Putin vabastas Vladislav Surkovi Vene valitsuse asepeaministri ametist „tema enda soovil". Surkov oli 2000.–2008. aastal Putini peamine poliitiline strateeg. Opositsioon on teda süüdistanud võimu koondamises presidendi kätte. 2008.–2011. aastal oli Surkov Kremli administratsiooni ülema esimene asetäitja ja siis asepeaminister. **ERR**

Täna digilehes

●●● Mida tehakse Facebookis kasutajaprofiilide infoga?
●●● Brüsseli teemandiröövi 31 kahtlusalust nabiti kinni

USA valitsus on sel kevadel karmistanud põlevkivi kaevandamise regulatsiooni ja tahab energiapoliitikat veelgi tihkemaks muuta. **Eesti Energia tütarfirma** Enefit võitleb Utah's küünte ja hammastega Ühendriikide uute maksu- ja looduskaitsekavade vastu. **Kui Obama valitsus** oma põlevkiviõli maksukava vastu võtab, võib meie riigifirma USA-avantüüril kriips peal olla.

Isaslind on kuni 75 cm kõrgune. Foto: Wikimedia Commons

Eesti Energia jaoks vaenlane number kaks on pujupüü

Eesti riigifirma võitles raevukalt USA valitsuse otsuse vastu kaitsta haruldast linnuliiki.

Raimo Poom
raimo.poom@epl.ee

Märtsis avalikustas USA siseministeerium koos põlevkiviõli maksumuudatuste eelnõuga ka otsuse, millega kärbiti kõvasti eelmise presidendi George W. Bushi ajal maavara kaevandamiseks broneeritud föderaalmaade hulka. Kolme osariigi (Utah, Colorado ja Wyoming) peale vähenesid maavara kaevandamiseks broneeritud alad kahe kolmandiku võrra – 760 000 hektarilt 280 000 hektarile.

Taas kord polnud EAO juhatuse esimees Rikki Lauren Hrenko Obama administratsiooni plaanidega sugugi rahul. „Eelnõu järgi toimuks drastiline ja põhjendamatu eemaldumine 2008. aastal maa-ameti kinnitatud ressursimajandamise kavadest," märkis Hrenko EAO avalduses. Kaevandamiseks ära märgitud föderaalmaa kokkutõmbamisel polevat „ei juriidilisi, poliitilisi ega ökoloogilisi põhjendusi". Maa-ameti tegevus „heidab varju Ameerika kodumaisele põlevkivitööstusele" ja „õõnestab põlevkiviprogrammi ajal, mil Lähis-Idas kasvavad geopoliitilised pinged", märkis Hrenko karmilt. „See lähenemine on meelevaldne ja kapriisne."

USA maa-ameti esitatud kavas tegi Eesti riigifirmale erilist tuska üks konkreetne punkt. Nimelt põhjendas siseministeeriumi allasutus territooriumi kokkutõmbamist osaliselt vajadusega kaitsta viimasel ajal väheneva populatsiooniga linnuliiki – pujupüüd (*Centrocercus urophasianus*). Hoolimata sellest, et pujupüü pole otseselt USA ohustatud liikide nimekirjas, otsustas maa-amet kustutada ka Utah's liigi levikualadel isegi teoreetilised kaevandusplaanid.

1000 hektarit eluala

„Kuigi Enefit mõistab vajadust kaitse-eesmärgil pujupüüsid strateegiliselt majandada, jääb faktiks, et linnuliik pole praegu reguleeritud ohustatud liikide seadusega ja maa-ameti katse elimineerida suured alad põlevkivi majandamise plaanist on seetõttu põhjendamatu," teatas Hrenko.

Kirjast selgus ka põhjus, miks oli looduskaitset tähtsustavast Euroopa Liidust pärit ettevõte USA-s niimoodi väikese linnu kaitsmise vastu. Nimelt jääb ligi 1000 hektarit Eesti riigifirmale varem eelisõigusega reserveeritud põlevkivikaevandamise laiendamise kontsessioonimaad nüüd pujupüü elupaiga alla. See võib tähendada, et EAO ei saa seal pärast tööstusliku tootmise algust kaevandustegevust alustada.

Maa-ameti plaan kiideti heaks, kuigi Enefiti toetas ka Utah' osariik.

19. märtsil teatas USA maa-ameti direktor, et EAO protest pujupüü kaitsmise ja põlevkivi kaevandamisalade vähendamise vastu jäetakse rahuldamata. 22. märtsil kiitis siseminister Ken Salazar maa-ameti plaanid heaks, hoolimata sellest, et Eesti Energia seisukohta toetas ka näiteks Utah' osariik. ●

Raimo Poom
välisuudiste toimetuse juht

Sel kevadel on tähelepanu pälvinud viited võimalikele tehnoloogilistele probleemidele, mis on Eesti Energial tekkinud oma suurejoonelise plaaniga hakata USA-s Utah' osariigis leiduvast põlevkivist õli ajama. Märtsi lõpus kirjutas sellest ka Eesti Päevaleht.

Kuid Eesti Energia on maksumaksjatest omanikke rahustanud, et tegemist pole millegi tõsisega, projekt tõotavat endiselt laabuda ning kasu tuua. Riigifirma on aga eelistanud kodumaal täielikult vaikida väga tõsistest probleemidest, mis on ettevõttel tekkinud põlevkiviõli tootmist mõjutavate USA föderaalvalitsuse uute seadusandlike käikude tõttu.

Kõige suurema murepilve Eesti Energia USA-projekti kohal tekitavad märtsi lõpus föderaalvalitsuse avalikustatud uued põlevkivimajandamise kava muudatusettepanekud, mis sisaldavad ka senisest karmimaid maksustamisvõimalusi. Need lähevad Eesti Energia hinnangul nii kaugele, et ähvardavad põlevkiviõli äri ajamise võimalused sisuliselt olematuks pitsitada.

Usk reeglite püsivusse

See selgub Eesti Energia, mis USA-s tegutseb nime all Enefit American Oil (EAO), aprilli lõpus föderaalvalitsuse kava vastu koostatud meeleheitlikust protestist. „Ettepanekus esitatud muudatused, mis puudutavad põlevkivi ärieesmärgil kasutava tööstuse reguleerimist, ähvardavad kägistada [ingl *threaten to strangle*] Ameerika põlevkivitööstuse," teatas Eesti Energia USA tütarettevõtet juhtiv Rikki Lauren Hrenko märgukirjas, mis koosneb mitmekümnest leheküljest. „Enefit kutsub üles eelnõust loobuma."

Mäletatavasti sukeldus Eesti Energia USA põlevkiviärisse 2011. aasta märtsis, kui ostis Utah's ahvatleva Oil Shale Exploration Company, millel oli ka põlevkivi tootmise eelduseks olev kaevandamis- ja uurimisluba. Peagi nimetati firma uue omaniku auks ümber EAO-ks. Seda tehti nähtavasti arvestusega, et USA valitsuse regulatsioonid, mis puutuvad põlevkivi kaevandamisse ja õli tootmisse, on paigas. 2008. aastal oli veel eelmise presidendi, George W. Bushi administratsioon kehtestanud nii potentsiaalselt kasutatavate maardlate nimekirja kui ka õlitootmise maksustamise ja looduskaitse reeglid.

2008. aastal välja antud USA föderaalne põlevkivimajandamise kava näeb põlevkiviõli maksustamise puhul ette sellise lõivusüsteemi: põlevkivi ärieesmärgil tootmise esimesel viiel aastal maksab tootja 5% põlevkiviõlimaksu. Edasi tõuseb maks aastas 1%, kuni jõuab 12,5%-ni.

Kaitseb või mitte?

Kuid Bushi valitsuse energiapoliitilised otsused olid juba tol ajal USA kriitikute hinnangul suhteliselt lõdva randmega tehtud ja arvestasid paljude arvates kitsalt ainult energiafirmade huvisid. Tasub üksnes meenutada Bushi otsust, millega lubati naftapuurimist varem hoopis looduskaitse all olnud föderaalmaadel. Demokraadist presidendi Barack Obama valitsusajal on taolised otsused tasapisi ümber tehtud.

Kõige ohtlikumaks peab Eesti Energia põlevkiviõli 12,5% maksumäära.

22. märtsil teatas USA siseminister Ken Salazar uuest otsusest (vt kõrvallugu) ning eelnõust, mis muudaks ka 2008. aastal kinnitatud föderaalset põlevkivimajandamise kava. „Ettepandud muudatused on koostatud eesmärgiga tagada õiglane kasu Ameerika maksumaksjale, soodustada föderaalsete põlevkivivarude vastutustundlikku arendamist ja selleks, et hinnata vajalikke tagatisi, mis kaitsevad nappe veevarusid ja tähtsaid looduslikke elupaiku," selgitas USA siseministeeriumile alluv maa-amet (Bureau of Land Management) oma pressiteates.

Kui aga uskuda EAO märgukirja, töötab eelnõu kõikidele seatud eesmärkidele vastu. „[Eelnõu looks] takistava bürokraatliku protsessi ega pakuks vastu mingilgi moel mõõdetavat loodus- ja ressursikaitset ega majanduslikku kasu Ameerika avalikkusele," kirjutas EAO juht Hrenko.

Kõige rohkem paistab EAO-d häirivat USA maa-ameti eelnõus esitatud neli ettepanekut põlevkiviõli tootmise maksustamise muutmiseks.

Üldjoontes on kahe ettepaneku sisuks maksustamiskord, millega maa-amet seaks põlevkiviõli lõivu suuruse iga kord, kui sõlmib konkreetse ettevõtjaga kaevanduse maa-ala kasutamise lepingu.

Lõiv tootja kasumilt

Kolmas ettepanek näeks ette n-ö ujuvat maksuskaalat, mille puhul põlevkiviõli maksumäär seataks sõltuvusse näiteks nafta või gaasi maailmaturu hinnast. Maksumäär väheneks hinna alanemisel ja suureneks kõrgema naftahinna puhul. Viimase variandina aga pakutakse välja 12,5% maksumäär, mis kehtiks kohe põlevkiviõli ärilise tootmise algusest ja mida oleks siseministril õigus oma äranägemise järgi olude muutudes tõsta.

EAO aga vaidleb märgukirjas vastu kõigile USA valitsuse välja pakutud variantidele. Firma leiab, et esimesed kaks maksustamisvarianti ei sobi põlevkiviõli tootmiseks sugugi, sest võivad tekitada eri ettevõtete ebavõrdse kohtlemise – ühel kaevandusel oleks suurem ja teisel väiksem maksumäär. Samuti muudaks see investeeringute tegemise liiga ebakindlaks. Nn ujuvat maksumäära peab EAO „liiga komplitseerituks, kohmakaks ja koormavaks".

Kõige ohtlikumaks peab EAO aga 12,5% maksumäära. „See oleks lihtsalt liiga kõrge, et soodustada põlevkivi varude arendamist USA-s," märgitakse keerutamata. Põhimõtteliselt annab EAO USA valitsusele teada, et sellise variandi käiku laskmisel võib põlevkiviõli tootmise lootustel kriips peal olla. „Põlevkiviõli tööstuse ees seisaks karm võitlus finantsvahendite meelitamiseks ning turg eelistaks USA energiajulgeolekut kindlustava kodumaise põlevkivivaru asemel pigem traditsioonilisi nafta- ja gaasiressursse," teatas Hrenko.

Kõigi USA valitsuse maksustamisvariantide asemel pakub EAO välja hoopis oma variandi, mille järgi kogutaks lõivuna osa põlevkiviõli tootja kasumist. See tagaks EAO arvates kindla tuleviku nii põlevkiviõli tootjatele kui ka õiglase tasu USA maksumaksjatele.

Millise põlevkivi maksuvariandi USA siseministeerium ja maa-amet lõpuks kinnitavad, pole praegu selge. Mai lõpuni kogutakse ettepanekutele eri huvigruppide kommentaare ning otsus langetatakse pärast argumentide kaalumist. Senikaua peab Eesti Energia hinge kinni hoidma, et USA valitsus ei kalduks otsuste poole, mis võivad riigifirma Utah' põlevkiviprojekti lühikese avantüürina ajalukku kirjutada. ●

Kas ohus on ka Eesti Energia USA kaevandamisluba?

Peale maksumuudatuste on USA valitsusel teisigi ettepanekuid, mis panevad Eesti Energia tütarettevõtte nurisema. Näiteks tahab valitsus kehtestada ettevõtetele, mis uurivad põlevkivi tootmise võimalusi, äritegevuse alustamiseks märksa rangema korra.

Enefit American Oili (EAO) kõrval on veel viiel ettevõttel praegu USA-s luba põlevkiviõli tootmise võimalusi uurida. Uurimistegevuse loa juurde kuulub väike territoorium, kus saab teha katsekaevandamisi. Kuid peale selle on ettevõtetele antud kontsessioon kaevandada palju suuremal maa-alal, juhul kui nad õlitootmise tehnoloogia käima saavad.

Ettepaneku järgi saaks siseminister suure voli otsustada, kas lubada firmasid uurimiselt tööstuslikule tootmisele üle minna, mis tooks kaasa esialgse kontsessiooniõiguse muutmise reaalseks suuremahuliseks kaevandamisõiguseks.

EAO seisukohad viitavad suurele murele, et uus regulatsioon võib rikkuda firmale juba antud kontsessiooniõigust. Samuti nendib EAO, et looduskaitse tagamise ettepanekud võivad muuta ettearvamatuks edaspidi põlevkiviõli kaevanduste avamise kohta tehtavad otsused.

Eesti Päevaleht, neljapäev, 9. mai 2013, toimetaja: Kelli Seiton, tel: 680 4400, e-post: uudised@epl.ee

IT-valdkond võitleb tööjõupuuduse vastu kõikide võimalike vahenditega

Infotehnoloogia liit soovib IT alal töötavate inimeste arvu 2020. aastaks kahekordistada.

Urmas Jaagant
urmas.jaagant@epl.ee

Töökäte puudus on IT-sektoris nii suur, et töötajate meelitamiseks minnakse ka konkurendi ukse ette kollase kopaga värbama. Foto: Tanel Meos

IT-sektori tööjõupuudus pole aastatega vähenenud ning alles väikesed idufirmad on sunnitud suuri säärest sakutama ja leidma võimalusi töötajaid üle meelitada. Tõgamisi korraldas midagi sellist eile üks Eesti edukamaid idufirmasid TransferWise, kui Mustamäele Skype'i kontori ette pargiti traktor kirjaga „Kopp on ees? Tule meile tööle".

Muu hulgas meenutati selle aktsiooniga Skype'ile tema enda noorust, kui kümme aastat tagasi meelitas Skype samasuguse aktsiooniga töötajaid üle tollasest Hansapangast. Seda, kas eilne võte nüüd ka TransferWise'ile mõjus, veel öelda ei saa, küll aga ajas kollase traktori etteaste ja sellele eelnenud tasuta supi jagamine Skype'i ukse ees kontorist välja päris mitu töötajat.

TransferWise'i asutaja ja tegevjuht [kes oli ka üks esimesi Skype'i töötajaid] Taavet Hinrikuse sõnul võiks Skype'i ette sõidutatud koppa vaadata läbi huumoriprisma. Kuigi naljakas, juhib see aktsioon tähelepanu palju tõsisemale probleemile.

Hinrikus: IT-sektoris on puudu tuhandeid inimesi ja see probleem ei lahene kiirelt.

Infotehnoloogia ja telekommunikatsiooni liit (ITL) leidis 2011. aasta kevadel tehtud uuringus, et selleks hetkeks juba aastaid räägitud IT-spetsialistide puudus oli märksa suurem, kui tolle ajani arvati. Uuringu järgi leidnuks IT-sektoris kohe rakendust 1745 sobivat spetsialisti, kolme aasta jooksul ehk tänaseni aga kuni 6500 inimest.

Hinrikus nentis, et uuringu tegemisest saadik pole tööjõupuuduses sisuliselt midagi muutunud. „IT-sektoris on puudu tuhandeid inimesi ja see ei ole probleem, mis kuidagi kiirelt laheneks," nentis ta. „Meil endal on täna kaheksa ametikohta reklaamitud. Aasta lõpuks oleks Tallinna vaja juurde palgata kokku umbes 20 inimest."

Valdkonna keerukuse tõttu ei kõlba ametisse igaüks. TransferWise palkab sõltuvalt funktsioonist kõigest 10–20% neist, kes sinna oma CV saadavad. Hinrikuse sõnul on oluline leida inimesed, kes sobivad keskkonda – intelligentsed, ise motiveeritud ja kiire kohanemisvõimega.

Spetsialistidest jääb väheks

Kuigi ülikoolide ustest astub igal aastal välja hulk IT-haridusega noori, jääb neist siiski väheks. „Ülikoolid on lõpetanuid tootnud juba 10–20 aastat. Ülikoolitsükkel võtab aega kolm–neli aastat. Vaja on aga suurendada ülikoolist tulevate spetsialistide arvu mitme sadade võrra igas aastas," tõdes Hinrikus.

Skype Eesti tegevjuht Tiit Paananen, kes kuulub ka ITL-i juhatusse, nimetas TransferWise'i kopaaktsiooni naerdes väga lahedaks tembuks. Kuigi Paananen ütles, et ei usu, et IT-sektoris oleks firmade omavaheline konkurents töötajate pärast oluliselt tihedam kui mõnes teises valdkonnas, on sektori ambitsioon 2020. aastaks ala töötajate arvu kahekordistada. See tähendaks praeguselt 17 000-lt 34 000-le. „Need 17 000 inimest toovad 5–6% Eesti SKT-st," lisas ta. Kui arvata juurde ka IT-valdkonnaga seotud inimesed, näiteks intellektuaalomandiga tegelevad advokaadid, siis 50 000-le.

Peamine probleem seisneb Paananeni hinnangul selles, et väga paljud IT-inimesed tegutsevad süsteemide käitamise, juurutamise vallas, vähem aga on neid, kes tegeleksid arendusega. Just neid oleks kõige rohkem tarvis. Erinevalt levinud arvamusest ei ole IT-haridus nii populaarne, kui võiks tunduda, ja Paananen on noorte eelistuste pärast mures. Tema sõnul suurenes vastuvõetute arv 2012. aastal ainult natuke. „Tööjõupuuduse lahenduste osas oleneb, kui pikast perioodist me räägime. Kui paarist aastast, siis on vaja tuua Eestisse inimesi IT-lahendusi looma. Kui räägime kümnest aastast, siis on võimalik teha edusamme õpetamise osas. 20-aastasest perioodist rääkides on vaja põhikoolis tõsta huvi reaalalade vastu, teha robootikaringe ja muud sellist," pakkus Paananen.

KOMMENTAAR

Helen Põllo
haridusministeeriumi kõrghariduse osakonna asejuhataja

„Tänase Eesti IT-sektori tase näitab, et inimressursi koolitamine on olnud kohati väga viljakas. Samal ajal ei ole pelgalt riigieelarveliste õppekohtade loomine või muud toetavad meetmed toonud soovitud kasvu piisava kiirusega. Uuematest riigi toetustest ülikoolidele IT-õppe arendamiseks võib esile tuua IT-akadeemiat, mis aitab suurendada IKT-kõrghariduse kvaliteeti ja konkurentsivõimet ning turustada IKT-alast kõrgharidust."

Erakõrgkoolis avastatud vead võivad viia kooli sulgemiseni

Ministeerium avastas majanduse ja juhtimise instituudi Ecomen tegevuses tõsiseid puudujääke, näiteks läbiti nelja-aastane õppekava 98 päevaga.

Haridus- ja teadusministeerium tegi veebruaris ja märtsis venekeelses erakõrgkoolis Ecomen järelevalve ekspertiisi, mille käigus selgus, et õppetöö korraldus pole usaldusväärne ning kvaliteet pole rahuldav. Ekspertiisi käigus tuvastati nii Eestis kui ka Tšehhis tegutsevas koolis mitu otsest rikkumist. Näiteks sooritasid tudengid eksameid ja kaitsesid lõputöid ebaloomulikult lühikese aja jooksul – ühel juhul läbiti nelja-aastane õppekava kõigest 98 päevaga. Samuti on kaitstud diplomitöid õppekavaga mitteseotud teemadel, näiteks ettevõtte juhtimise õppekaval kaitsti tšehhikeelne diplomitöö teemal „Ebatüüpilise autismiga lapse integreerimine tavaalgkooli". Kolmest rikkumisest teatati ka politseisse – kas Ecomen pakkus magistriõpet ilma loata ja kas koolis võltsiti allkirju. Kolmandana edastati politseisse ka asjaolu, et õppeasutuse pitsatil on riigivapi kujutis, mida tohib kasutada ainult riigiasutustes.

Mitmed kaitstud lõputööd ei haakunud õppekava sisu või eesmärkidega.

Minister Jaak Aaviksoo ütles, et kool on petnud noori, kes on asunud seal omandama Eesti kvaliteedinõuetele vastavat haridust. „Eesti kõrghariduse mainet on kahjustatud nii kohapeal kui ka rahvusvaheliselt," sõnas ta.

Rektor ei nõustu

Kõrgkooli rektor Hanon Barabaner pole süüdistustega nõus. „Võin öelda vaid ühte – see on minu hinnangul läbimõeldud ja süsteemne provokatsioon, venekeelse hariduse hävitamise lõpule viimine," ütles Barabaner. Ta ei nõustu, et õppekavadel õpetatakse asjassepuutumatuid aineid, ja Tšehhis pakuti nõuetele mittevastavat haridust. Barabaner ütles, et paljud Tšehhis õppinud tudengid olid juba teistes kõrgkoolides oma õpingutega mingile tasemele jõudnud ja küsimus on, kas teistes kõrgkoolides võetud aineid tohib arvesse võtta või ei. Politseile uurimiseks antud rikkumistest on tema sõnul kooli poole pöördutud vaid pitsati asjus. „Tõesti, meie pitsatil oli mingi sarnasus riigivapiga, me andsime pitsati politseile ja politsei piirdus hoiatusega," lausus Barabaner.

Aaviksoo teeb valitsusele ettepaneku tühistada kooli õppeõigus ärinduse ja halduse õppekavagrupis. **EPL**

Ecomeni rektor Hanon Barabaner Foto: Andres Putting

Nõmmelased tahavad Harku metsale riiklikku looduskaitset

Ministeerium leiab, et mets on küll tähtis, ent selle peaks kaitse alla võtma Tallinn, mitte riik.

Ulvar Käärt
ulvar.kaart@epl.ee

Tallinna linn edastas hiljuti keskkonnaministeeriumile kohalike mittetulundusühingute Nõmme tee seltsi ja Nõmme heakorraseltsi tehtud ettepaneku võtta linnaosa külje all olev Harku mets riikliku maastikukaitsealana looduskaitse alla.

Ministeerium: Harku mets on Tallinna jaoks omamoodi rohelised kopsud.

Õigupoolest esitasid kodanikuühendused ettepaneku keskkonnakaitse arengukava koostavale Tallinna linnavõimule, kuid kuna Harku metsale soovitakse riiklikku kaitset, suunas linn asja menetlemise keskkonnaministeeriumile.

Kadi Alatalu Nõmme tee seltsist tõi esile, et kohalikele on Harku metsa kaitse küsimus olnud juba aastaid südameasjaks. „Harku mets moodustab Nõmme ja selle ümbruse metsade vööndist kõige suurema ja arvestatavama osa. Ühtlasi on see nii Nõmme linnaosale kui ka naaberlinnaosadele ja valdadele põhiliseks puhkuse veetmise ja tervisespordi harrastamise kohaks, kus on nii suvel kui ka talvel massiliselt rahvast," osutas Alatalu. „Harku metsa teeb eriti haruldaseks asjaolu, et temas on Eestis üldse esinevast 27 metsa kasvukohatüübist esindatud peaaegu kõik ehk ühtekokku kakskümmend tüüpi."

Üleeuroopalise tähtsusega vääriselupaikadest on piirkonnas, kus Harku liivaluidetest moodustunud mäed vahelduvad rabade ja soolaigukestega, esindatud näiteks põlismetsad ja põlismetsadele lähedased loodusmetsad. Harku rabametsast on leitud ka kaitsealuseid taimeliike ja seal pesitsevad kullilised.

Kaitse hoiab tee ära

Alatalu sõnas, et Harku metsa riikliku kaitse alla võtmine teeks lõpu aeg-ajalt üha uuesti levivatele juttudele, nagu tahetaks planeeringutega jätta võimalus läbi selle metsaala kunagi magistraalteelõik rajada. „Tahame küll roheliseks pealinnaks saada, kuid samas teise käega justkui tahame ka teid ehitada," tähendas Alatalu, kelle kinnitusel toetas viimase küsitluse järgi koguni 93% nõmmelasi mõtet võtta Harku mets riikliku kaitse alla.

Ettepaneku kohaselt tuleks Harku metsa maastikukaitseala veidi üle 600 hektari suurune.

Keskkonnaministeeriumis ollakse aga arvamusel, et kuigi Harku metsa näol on tegemist kogu Tallinna jaoks omamoodi roheliste kopsudega, peaks linn selle ise kaitse alla võtma. „Tallinna linnavalitsusel on olemas kõik võimalused Harku metsa kaitsmiseks ja neid võimalusi tuleks ka kasutada," ütles ministeeriumi avalike suhete osakonna nõunik Pille Rõivas ja lisas, et pealinnas võiks selliseid rohelisi, hästi hoitud alasid rohkemgi olla. „Linnavalitsus saab sellele alale moodustada kohaliku kaitseala, ka on võimalik metsa kaitsta planeeringute kaudu."

2009. aastal leidis keskkonnaamet, et kuigi Harku metsamassiiv on tähtis urbaniseeruva ja stiihiliselt areneva tehiskeskkonna tasakaalustamiseks, loodushariduse edendamiseks ja puhkevõimaluste arendamiseks, ei leidu seal siiski kõrge haruldustasemega elupaigatüüpe ja liike. Amet pakkus juba siis, et piirkonna maastikuilme ja looduskoosluste säilitamiseks võiks riikliku staatusega kaitseala asemel luua kohaliku omavalitsuse tasemel moodustatava kaitseala.

Metsa kaitse alla võtmine annaks elanikele kindluse, et ühel heal päeval ei läbiks väärtuslikku metsa selle jalgtee asemel suur magistraal. Foto: Meisi Volt

VANAMÕISA KÄSITÖÖLAAT
17.08.2013 VANAMÕISA VABAÕHUKESKUSES SAUE VALLAS
OOTAME KAUPLEJAID MÜÜMA EESTI KÄSITÖÖD NING TALU- JA MAHEKAUPA
Avatud on laadaala ja 1200 m² suurune Eesti Toidu Telk
Kulinaarne Tsirkus koostöös Eesti Kulinaaria Instituudiga
EESTI TOIDU TELK
Terve päeva vältel mitmekesine meelelahutusprogramm
Peaesinejad:
TANEL PADAR & THE SUN
ANNE VESKI
ZETOD
Info ja kauplejaks registreerimine www.käsitöölaat.ee, 5345 8450

Eesti Päevaleht, neljapäev, 9. mai 2013, toimetaja: Aare Reivart, tel: 680 4400, e-post: uudised@epl.ee

Eestlased otsivad üle maailma nutikaid rattaaksessuaare

Iduettevõte Velodroom töötas välja kõrgtehnoloogilise rattatule ning otsib uusi ideid.

Anna-Liisa Villmann
anna-liisa.villmann@epl.ee

Disaineri, inseneri, elektrooniku, programmeerija ja turundaja koostööna sündis kodumaine ettevõte Velodroom, mis arendab nutikaid lahendusi jalgratastele. Esimese toote prototüüp, jalgratta tagatuli on pealtnäha üsna sarnane teiste rattatuledega – see põleb. Tegelikult on temas palju varjatud saladusi. Esiteks palju tehnoloogiat, mida esialgu ei taju. Teiseks läheb sõitma hakkamisel ilma nupuvajutuseta tuli ise põlema ning peatumisel kustub minuti jooksul ära. Kolmandaks säästab see patareisid, sest on USB-ga laetav.

Velodroomi tootearenduse eest vastutava inseneri Andri Laidre sõnul töötati nutikas rattatuli välja selleks, et liikluses nõrgemat osapoolt kaitsta.

Disainer Sven Selliku sõnul on tootes palju tehnoloogiat, mida peale vaadates ei näe. „See ei ole tehniline vidin võistlussõitjale, vaid mõeldud nooremale elustiiliratturist linnasõitjale," selgitas ta. Kuna ülemaailmsel turul konkureerimiseks tuleb arvestada nii Saksa, Taani kui ka Briti liikluseeskirjadega, peab rattatuli vastama karmidele nõuetele. Standarditele vastava optika nimel tehakse koostööd Eesti teadlase Enn Ermega, kes omal ajal projekteeris satelliitidele läätsesid.

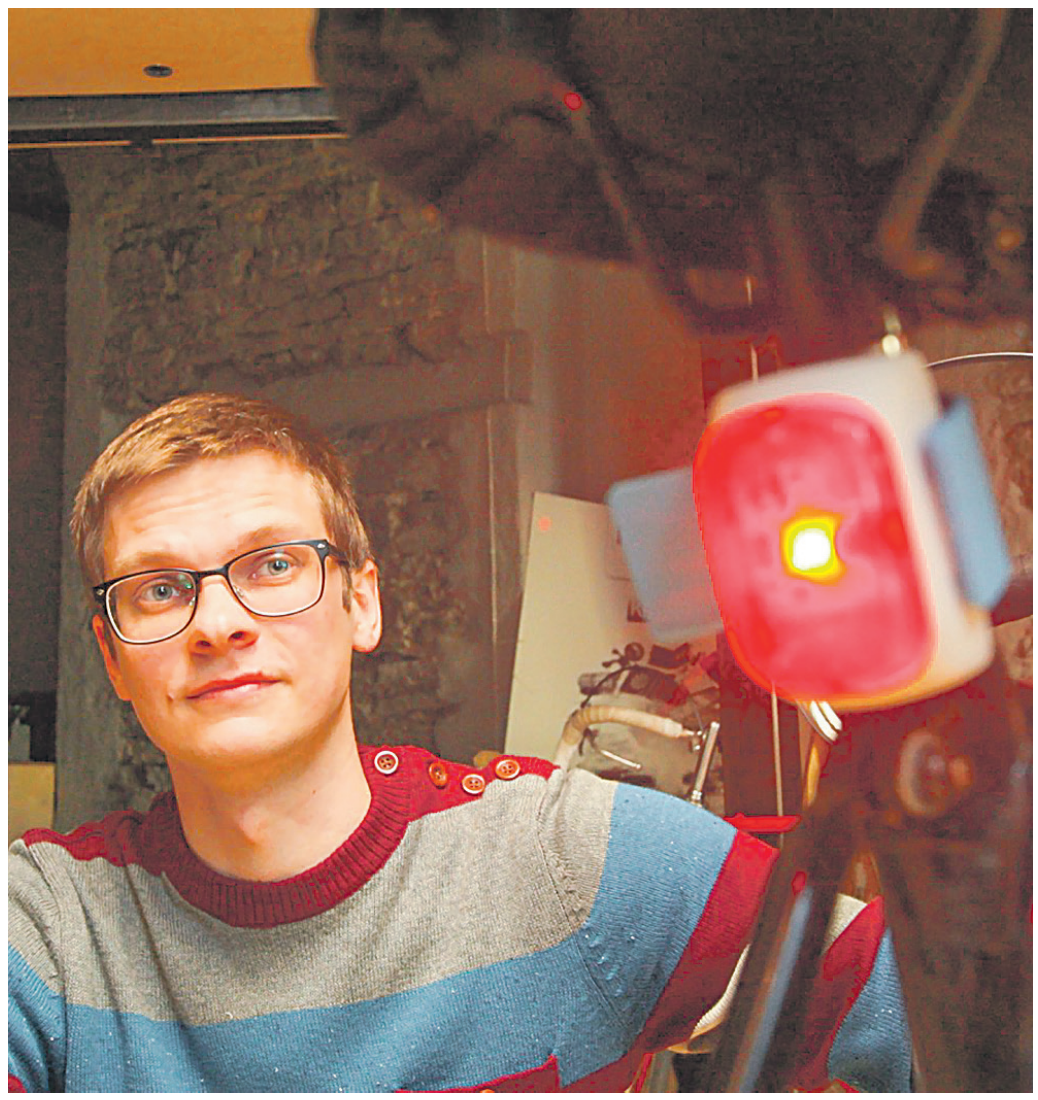

Pealtnäha harilik Velodroomi rattatuli reageerib insener Andri Laidre sõnul nii liikuma hakkamisele kui ka pidurdamisele.

Fotod: Priit Simson, grabcad.com

Ülemaailmsel turul konkureerimiseks peab arvestama karmide nõuetega.

Kui elektroonikakomponendid ja programmeerimine on lõplikult paigas, otsitakse Eestist tootjafirma. Esimese investeeringu katmiseks koostatakse USA ühisrahastusplatvormi Kickstarteri jaoks projekt, et leida tootele ülemaailmselt ostjaid. Samal ajal korraldasid Velodroomi tegijad virtuaalses inseneride koostööplatvormis GrabCAD nutikate rattavidinate konkursi, et leida oma tootele ka vääriline järglane.

„Meie siin oleme viiekesi, aga GrabCAD-is on üle 600 000 inseneri ja disaineri. Parimad ideed saame realiseerida ja teha päris tooted," selgitas Laidre 29. aprillil alanud kuuajalise võistluse eesmärki.

Praegu konkureerib 27 rattatarvikute ideed millest huvitavamaid saab juba tutvustada. ●

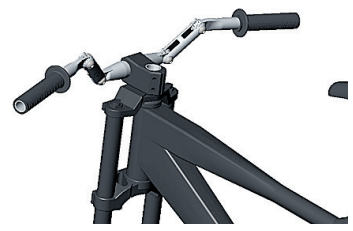

Reguleeritav lenkstang

20-aastase tööstaažiga USA insener Tom Martin esitas konkursile ideemudeli täies ulatuses reguleeritavast maastikuratta juhtrauast, mille asendit saab ühenduskohtadest 22,5 kraadi võrra muuta. Selline disain võimaldaks eri sõidustiile – sirge lenkstang sportlikuks sõiduks ning kõrgem asend mugavaks linnasõiduks.

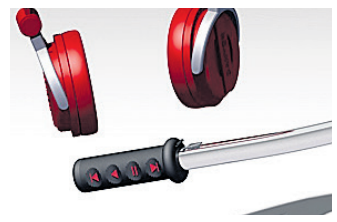

Muusika juhtimissüsteem

Rumeenia lennundusinsener Oncescu Ionut Cosmin püüdis mugavamaks teha rattaga sõites muusika kuulamist. Tema disainitud mälukaardilugejaga kummist käepidemed ühilduksid juhtmevabade kõrvaklappide või muude muusikavidinatega, lubades käsi lenkstangilt tõstmata pleilistis lugusid valida.

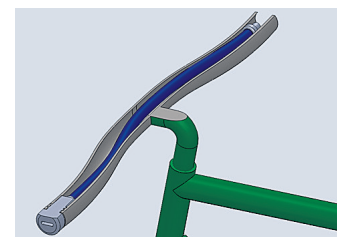

Diskreetne rattalukk

Prantsuse inseneritudeng Antoine leidis, et rattalukk võiks olla peidetud lenkstangi toru sisse. Nii ei ununе see kunagi maha ega rikuks näiteks vabakäiguta fiksirataste minimalistlikku disaini.

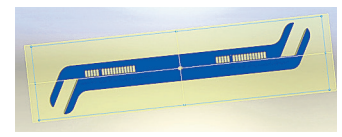

Multifunktsionaalne tööriist

Vabakutseline Bosnia ja Hertsegoviina tootedisainer Andjelic Zoran esitas võistlusele odava ja vastupidava reguleeritava tööriista, mis sobib iga rattamutri ja -poldi jaoks. Näeb välja kui mutrivõti, aga käib lahti kaheks raudkangiks.

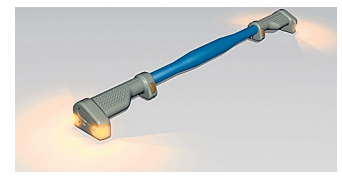

Suunatuledega käepidemed

Serblane Rade Jovanović tuli välja lenkstangi käepidemetesse sisse ehitatud LED-tulede ideega. Patareitoitega tuled töötavad nupuvajutusel suunatuledena ja jalgratturid ei pea käega märku andma.

Vaata videot digilehest
●●● ajaleht.epl.ee

Nutitelefoni omanikud, vaadake videot

Tallinna teeaugud saavad miljoneid

Tallinna linnavalitsus esitas esmaspäeval linnavolikogule positiivse lisaeelarve eelnõu, mis lisab praegusele linnaeelarvele 9,2 miljonit eurot. Sellest suurem osa ehk neli miljonit eurot läheb teeremondiks.

Teeaugud on sel aastal Tallinna kommunaalameti juhataja Ain Valdmanni sõnul niivõrd ulatuslik probleem, et tavapärased augulappimised on kujunenud suurteks freesimis- ja laoturiga asfalteerimistöödeks, mis võtavadki suure osa lisaeelarvest.

„Kui paar talve tagasi oli võimalus miinuskraade lugeda üle 90 päeva järjest, siis sel aastal tuli kevad juba jaanuaris, hakkas see sulamine-külmumine pihta ja tegi tõelise lammutustöö, nii et lappimisega jätkame sel aastal päris kõvasti," lausus ta. Näiteks Vabaduse puiestee teeaukude lappimine on Valdmanni sõnul nii mahukas, et seda võib peaaegu kapitaalremondiks pidada.

Töö käib üle linna

Eilse seisuga on Tallinnas remonditud 36 000 ruutmeetrit asfaltkatet, milleks kümnel brigaadil kulus 5000 tonni asfaltbetoonsegu. „Seda on kindlasti tähele pandud Vabaduse puiesteel, Sõle tänaval, praegu sel nädalal Narva maanteel, Pirita teel, Laagna teel, Weizenbergis, Suur-Sõjamäel ja Peterburi teel," lisas Valdmann.

Tema sõnul jätkuvad suurematest objektidest teetööd veel pikemat aega „permanentsel ehitusobjektil" Ülemiste ristmikul, kuid 16. mail lõppevad kevadised parandustööd Ranna teel ja 30. mail avatakse uuesti liiklusele Männiku tee. Kapitaalremont käib Valdmanni kinnitusel juba Soo tänaval, Kreutzwaldi tänaval ja Seli asumis. Järgmisena võetakse juuni alguses põhjalikumalt ette Tehnika tänava remont, Harju tänava jalakäijate tänavaks rekonstrueerimine ja Telliskivi tänav. Sellele lisanduvad mõned väiksemad kvartalisisesed tööd. ●

Anna-Liisa Villmann

TÄPSUSTUS

Eilses Eesti Päevalehes ilmunud intervjuusse „Teadlased: paari aastakümne pärast ei saa Peipsil kala püüda" sattus ajakirjaniku süül väide, justkui oleks kliimamuutustega suure tõenäosusega seotud Peipsi räimesaakide suur vähenemine. Tegelikult rääkisid teadlased, et väheneb rääbisesaak. Samuti ei saa paari aastakümne pärast suur osa talvest, mitte terve aasta jooksul, Peipsi järve jääl kala püüda. Ajakirjanik palub Tiina ja Peeter Nõgese ja maaülikooli ees vabandust.

Rääbis *Coregonus albula* **vs. Räim** *Clupea harengus membras*

Pikkus kuni 45 cm

●● Lõheliste seltsi kuuluv väike kala. Levinud Peipsi järves, Võrtsjärves, Saadjärves ja Ülemiste järves. Võib kasvada 1,2 kg raskuseks. Selg on sinakasroheline või hallikas, küljed ja kõht hõbedased. Selja-, rasva- ja sabauim on rohekashallid, ülejäänud uimed värvusetud. Emased ja isased rääbised on väliselt ühesugused.

Pikkus kuni 20 cm

●● Atlandi heeringa Läänemeres elav alamliik. Eesti rannikuvetes eristatakse: Liivi lahe räim, Läänemere kirdeosa avamereräim ja Soome lahe räim. Räime iseloomulikuks tunnuseks on tugevat rohekassinist värvi selg. Räim on kohastunud eluks riimvees, magevees on räime leitud elamas vaid mõnest Rootsi järvest.

SDE: Reformierakonna väited ei sisalda tõde

Sotsiaaldemokraadid teatasid eile, et reformierakondlaste esitatud väited linnavolikogu sotsiaaldemokraadist aseesimehe Jaak Juske kohta on teadlikult moonutatud ega sisalda ühtegi tõest väidet. SDE väitel pole Jaak Juske hüvitis linnavolikogu aseesimehe töö eest mitte kunagi olnud 2774 eurot. Volikogu on Juske hüvitise suuruseks kinnitanud 1530 eurot kuus. Peale selle nimetab SDE valedeks väiteid, nagu oleks volikogu aseesimehel kaks nõunikku ja ta saab autokompensatsiooni. Juske autokompensatsioon on null eurot.

Reformierakondlane Kaupo Nõlvak on valmis saanud eelnõu, mis muude punktide seas tahab vähendada Juskele linnavolikogu aseesimehe töö eest makstava hüvitise 192 eurole kuus. ● **Vahur Koorits**

KEVADTORM
Kaitseväe sõidukite kolonnid hakkavad täna varahommikul liikuma suurõppusele Kevadtorm.

MÕIS
Tallinna linnavaraamet kuulutas välja Illuste mõisa kinnistu avaliku kirjaliku enampakkumise.

TIIGRIHÜPE
Tallinna lauluväljakust saab Tiigrihüppe eestvedamisel täna suur teaduspark, kus töötavad katselaborid, surisevad robotid ja huvitavat leiavad nii suured kui ka väiksed tehnikahuvilised.

LIPUPÄEV
Euroopa päeva puhul on täna Eestis lipupäev.

Peipsi sibul kaitse alla

Telegramm

Rein Sikk
Kolkja, Peipsiääre vald

Peipsi sibula kvaliteedikava välistab tulevikus Poola sibulate müümise Eesti omade pähe, kuid on juriidilisi probleeme.

Sügisesest sajandi sibulauputusest võrsunud põlduri te ja põllumajandusametnike koostöö peaks juba sel aastal välistama võimaluse, et kuulsa Peipsi sibula ostja saab petta ja viib koju hoopis mujal Euroopas kasvanud mugulad.

Kui sibulakasvatajad ning veterinaar- ja toiduamet (VTA) kokkuleppele jõuavad, võib juba sel sügisel Peipsi sibula ostja kindel olla, et tegemist on tõesti Peipsi ääres kunstlike väetisteta kasvatatud sibulaga. Probleem on selles, kuidas füüsilisele isikule toetusi maksta, ja täna asutakse probleemi lahendama.

„Peipsi sibul on üleüldse esimene Eestis kasvatatav toiduaine, esimene pääsuke, mis oma kvaliteedikava saab," rääkis VTA turukorralduse büroo juhataja Ain Zereen.

Võib ka toetust saada

Peipsi sibula toidukvaliteedikava projekt sätestab näiteks, et Peipsi sibula ajalugu algab 19. sajandil Peipsi äärde jõudnud ja Venemaal Penza oblasti Bessonovka küla talupoegade aretatud Bessonovski sibulasordist. Kõik sibula tootmise etapid tehakse käsitsi. Tulevikus pole välistatud ka võimalus sibula kasvatamiseks rahalist toetust saada. Kõik külastatud Peipsi-äärsed sibulakasvatajad tõdesid: mida kuulsamaks saab Peipsi sibul, seda rohkem tekib turgudele ja kauplustesse kaupa, mida müüakse n-ö varastatud nime all.

„Ise me petturitega võidelda ei jõua, meie sibulale on tõesti oma brändi, liigikirjeldust vaja," kostis Tatjana Grehhova, kes võttis ainult Peipsi ääres kasutatava kahemeetrise varrega sibulavao labida esmakordselt pihku tüdrukutirtsuna, et vanemaid abistada. Täna on vanemad vanad ja kogu töö tema õlul. „Arvestades käsitöö mahtu peaks ausaks hinnaks olema euro kilo eest, aga mullu andsin ära isegi kolmekümne sendiga," meenutas Grehhova, kes oma sibulaga turgudel ei käi ja loodab pigem möödasõitjatele, kes kohapealt ostavad. Ühtlasi on Grehhova sibulate kasvatamisel kasutanud kunstlikke väetisi – veel ei tea, kas see võib tulevikus mõjutada kasvatatava Peipsi sibulaks nimetamist.

Eluaeg sibulaid kasvatanud Jelena Sidorova näitab õnnelikult mullu ostetud motoplokki. Nii tema kui abikaasa jalad on läbi ja päev otsa vagude vahel küürutamist ei kannata. Motoplokist on maharimisel suur abi. Paraku pole teada, kas ja kuidas mõjutab kvaliteedikava Sidorova toimetamisi ja õigust oma sibulaid turul Peipsi sibulateks nimetada. Turul müüma on aga Sidorovid nobedad, juba eelõhtul laovad nad tippsibula kaste autosse, et hommikul Jõhvis olla. Seemneid pole Sidorovid kunagi ostnud, kasvatavad neid ise nagu Peipsi ääres kombeks. Et Peipsi sibul vajab ametlikku kaitset, on Sidorovid kaljukindlad.

„Kõikjal oli sibul ja sibul," rääkis Jevgenija Pagereva viidates kaugusse kaduvatele muruplatsidele. Täna tõmbab ta tootmist kokku, sest ei jõua petturite ja odava Poola sibulaga võidelda. „Kui mingi riigi abi tuleks, võiks jätkata, aga täna on see tühi võitlus," lööb ta käega. ●

Pole välistatud, et juba mõne aja pärast võib see sibulapõldu hariv Kolkja mees oma töö eest toetust saada. Foto: Rein Sikk

Mittejuriidilised sibulakasvatajad

Sibulakasvatajaid esindava Konstantin Avvo sõnul on läbirääkimistel murekohaks võimalike toetuste jagamise juriidiline pool, sest Eesti seadused ei näe ette toetuse jagamist mittejuriidilistele isikutele. Paraku on enamik sibulakasvatajaid aga omaette põllul nokitsejad.

Põllumajandusministeeriumi osakonnajuhataja Taavi Kand kinnitas: „Enamik sibulakasvatajaid on füüsilised isikud, kes ei soovi ilmselt end ka tulevikus ettevõtjana registreerida. Seega on vaja läbi mõelda, kas ja kuidas me saame neile tulevikus toetusi maksta."v

Peipsi sibul on esimene Eestis kasvatatav toiduaine, mis kvaliteedikava saab.

VEB fondi komisjon hakkab küsitlema

Eile istungit pidanud VEB fondi uurimiskomisjon lõpetas VEB fondi kohta teavet omavatelt asutustelt informatsiooni kogumise. Komisjoni järgmised istungid keskenduvad asjaoludega seotud isikute kuulamisele.

„Oleme kahe kuuga kogunud ja läbi töötanud suure hulga pabereid ja materjale. Selle tulemusena on tekkinud toimunu kohta mitmeid uusi versioone ja kahtlusi, mille kinnitamist või ümberlükkamist me edasiste küsitluste ajal ootame," ütles VEB fondi komisjoni esimees Rainer Vakra meediale saadetud teates.

Praeguseks on uurimiskomisjon lõpetanud küsitluste esimese etapi, kus tähelepanu pöörati eelkõige teavet omavatele institutsioonidele.

Andmed on kogutud

Uurimiskomisjon on kogunud andmeid riigikontrollilt, Eesti Pangalt, SEB pangalt, riigikohtult, esimese ja teise astme kohtutelt, riigikantseleilt, registrite ja infosüsteemide keskuselt ja sihtasutuselt VEB.

Peale selle esitas komisjon päringud politsei- ja piirivalveametile, riigiprokuratuurile, teabeametile ja kaitsepolitseiametile. Komisjoni istungitel on käinud VEB fondiga seotud asjaolusid selgitamas ka piirivalveameti rahapesu andmebüroo esindajad, samuti ajakirjanik Toomas Kümmel.

Riigikontroll teeb küsitlustega samal ajal VEB fondi auditi.

Riigikogu uurimiskomisjon VEB fondi koondatud nõuete menetlemise ja rahuldamise asjaolude väljaselgitamiseks moodustati riigikogu 2013. aasta 12. märtsi otsusega.

Komisjon peab esitama töö lõpparuande riigikogule ja avalikkusele hiljemalt 2013. aasta 2. detsembriks. ● **Delfi**

Täna Delfis: Kuidas tähistatakse Eestis võidupüha, kuidas Euroopa päeva?

Leiti 826 inimest merepõhja viinud laev

Teise maailmasõja ajal Soome lahel uppunud allveelaeva otsinud Vene sukeldujad avastasid selle asemel hoopis keiserlikule Vene mereväele kuulunud purjelaeva. Selle uppumine 1857. aastal oli ohvriterohkeim rahuaegne laevaõnnetus Läänemerel ligi 140 aastat kuni parvlaeva Estonia katastroofini 1994. aastal. Läänemerest Teise maailmasõja aegseid allveelaevade vrakke otsiv ekspeditsioon algas 1. mail. Selle peamine eesmärk oli leida Nõukogude mereväe Štšuka-klassi allveelaev Щ-320, mis kadus 27. oktoobril 1942, teatab RIA Novosti.

„Hüdroakustiliste otsingute käigus avastati merepõhjas suur objekt ning see identifitseeriti esialgselt laevana. See osutus Lefortiks, keiserliku Vene mereväe Balti laevastiku purjede abil liikunud lahingulaevaks, mis uppus 1857. aasta sügisel," ütles Venemaa lääne sõjaväeringkonna pressiesindaja.

Lefort läks tormisel merel ümber ja uppus 23. septembril 1857 teel Tallinnast Kroonlinna. Hukkusid kõik pardal olnud 826 inimest: 756 meeskonnaliiget ja ohvitseri ning 70 nende perekonnaliiget (53 naist ja 17 last). ● **Lauri Laugen**

TALLINNA ÜLIKOOL

Tallinna Ülikool müüb kirjalikul enampakkumisel Vana-Otepää õppe-spordibaasi (registriosa nr 2563340).

VANA-OTEPÄÄ ÕPPE-SPORDIBAAS, OTEPÄÄ KÜLA, OTEPÄÄ VALD, VALGAMAA

Kinnistu suurus: **1 ha**, ärimaa.
Kirjaliku enampakkumise alghind on **100 000 eurot**.
Pakkumised tuleb esitada Tallinna Ülikooli aadressil Narva mnt 25, 10120 Tallinn, rektoraadi sekretärile (MARE maja 6. korrus).
Pakkumiste esitamise tähtaeg on **31. mai 2013 kell 12.**
Enampakkumisel osalemiseks tuleb tasuda tagatisraha summas **5000 eurot**, mis peab olema laekunud hiljemalt 30.05.2013 Tallinna Ülikooli arvelduskontole 10002006943007 SEB pangas.
Objekti vaatluseks palume eelnevalt aeg kokku leppida.

Kontakt: Toomas Henk (Tallinna Ülikool), e-post: toomas.henk@tlu.ee, telefon 5015903.

TALLINNA ÜLIKOOL

Tallinna Ülikool müüb kirjalikul enampakkumisel Vana-Otepää õppe-spordibaasi kinnistu (registriosa nr 646140).

VANA-OTEPÄÄ ÕPPE-SPORDIBAAS, OTEPÄÄ KÜLA, OTEPÄÄ VALD, VALGAMAA

Kinnistu suurus: **11,5 ha**, ärimaa.
Kirjaliku enampakkumise alghind on **315 000 eurot**.
Pakkumised tuleb esitada Tallinna Ülikooli aadressil Narva mnt 25, 10120 Tallinn, rektoraadi sekretärile (MARE maja 6. korrus).
Pakkumiste esitamise tähtaeg on **31. mai 2013 kell 11.**
Enampakkumisel osalemiseks tuleb tasuda tagatisraha summas **15 750 eurot**, mis peab olema laekunud hiljemalt 30.05.2013 Tallinna Ülikooli arvelduskontole 10002006943007 SEB pangas.
Objekti vaatluseks palume eelnevalt aeg kokku leppida.

Kontakt: Toomas Henk (Tallinna Ülikool), e-post: toomas.henk@tlu.ee, telefon 5015903.

m MAJANDUS

RAUDTEE KAUBAVEOD VÄHENESID

Käesoleva aasta esimese nelja kuuga veeti Eesti Raudtee taristul kokku 9,3 miljonit tonni kaupu. Võrreldes mullusega on seda lausa 10,35% vähem. Kõige suurem langus oli möödunud kuu võrdluses: nii ulatus Eesti Raudtee aprillikuine kaubaveomaht 1,86 miljoni tonnini, mis on võrreldes eelmise aasta aprilliga koguni veerandi võrra väiksem. **Delfi**

9 korda suurema kasumi teenis Merko Ehitus selle aasta esimeses kvartalis. Tänavu teenis ettevõte kasumit 1,8 miljonit, mullu oli see 0,2 miljonit eurot. **EPL**

FINANTSINSPEKTSIOON JÄLGIB KREDIIDIPANKA

Nimelt on isikutel, kes soovivad omandada üle 10% tegutsevast pangast, vaja järelevalvelt taotleda vastav luba. „Keelasime 2011. aastal mitmel Krediidipanga aktsionäril oma hääleõiguse teostamise. Krediidipanga omanikestruktuur on olnud ja on jätkuvalt finantsinspektsiooni kõrgendatud tähelepanu all," ütles inspektsiooni esindaja Malle Aleksius. **EPL**

Ekspert: Estonian Air pole ka riigi abiga elujõuline

Rahvuslik lennufirma ei suuda oma lennukitega mitte kuidagi investorite raha tagasi teenida.

Andres Reimer
andres.reimer@epl.ee

Sõltumatu analüüsi järgi vajab Estonian Air iseseisvalt ellu jäämiseks juurde üle 85 miljoni euro lisaraha. See tuleb aga täies mahus korstnasse kirjutada, leiab anonüümseks jäädа soovinud ekspert.

„Eesti on aastatel 2009–2013 oma rahvuslikule lennukompaniile osutanud abi 226 400 eurot iga reisija istekoha kohta, mis on kolm korda rohkem, kui analoogilised abi taotlenud kompaniid Euroopa Liidus ja üle kahe korra rohkem, kui ungarlaste Malev, mille abitaotluse komisjon tagasi lükkas," ütles LHV majandusekspert Heido Vitsur. „Rusikareegli järgi peetakse kriitiliseks piiriks juba 100 000 euro suurust abi istekoha kohta. On peaaegu võimatu uskuda, et meie rahvuslik lennukompanii suudab üle kahe korra suuremat abi turutingimustes tagasi teenida."

Edulootuse muudab kahtlaseks asjaolu, et osutatud abist tõenäoliselt ei piisa, sest tuleval aastal peab Estonian Air tagasi maksma üle 40 miljoni euro suuruse niinimetatud hädaabi laenu ja tugevdama veel paarikümne miljoniga oma aktsiakapitali.

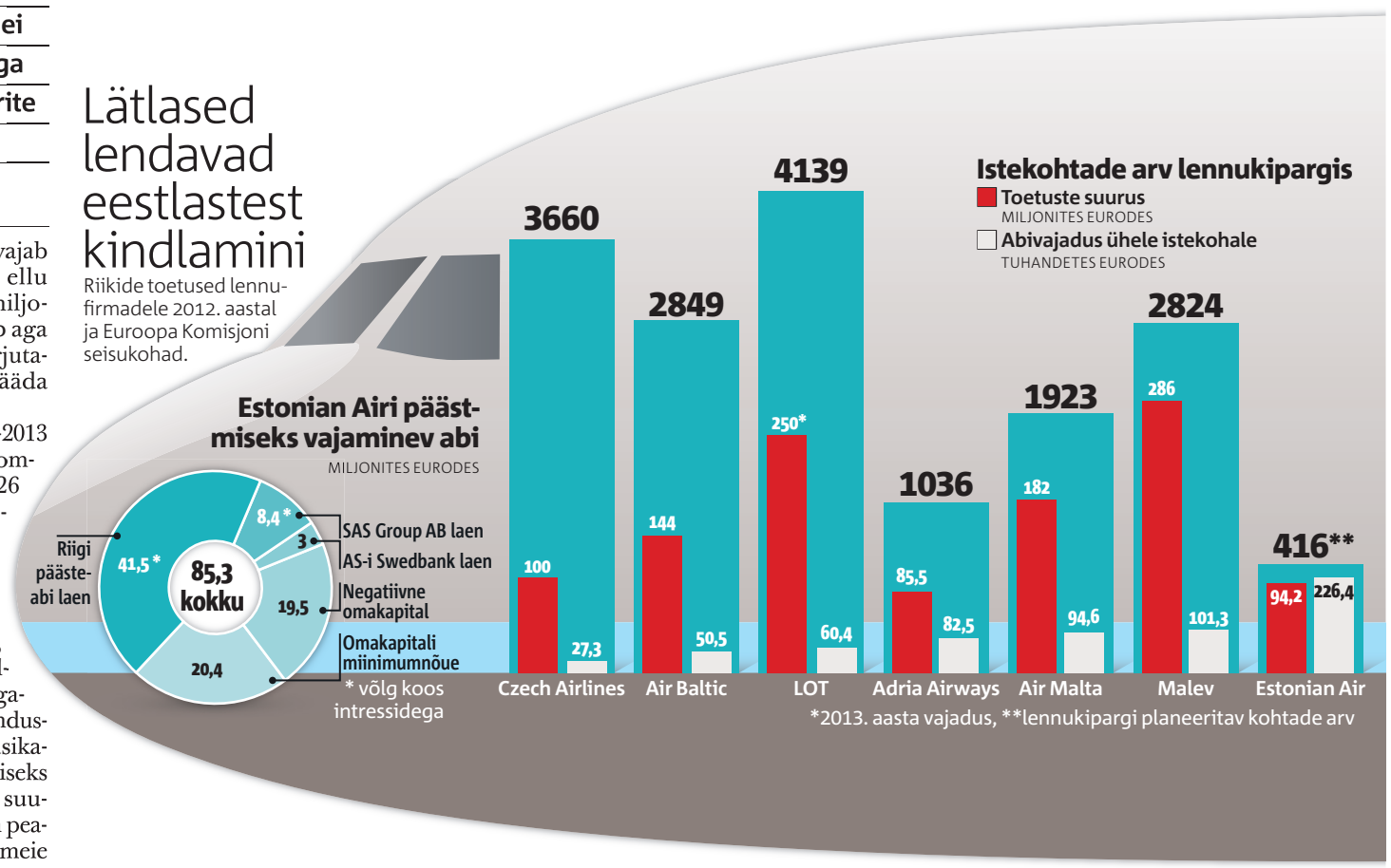

Allikas: anonüümsusega kaitstud ekspert; **graafika:** Maret Müür

Istekoha kõrge hind

Eelneva arutluskäiguga kommenteeris Vitsur anonüümsust palunud lennundusasjatundja koostatud analüüsi Estonian Airist. Ekspert kirjeldab olukorda, kus Euroopa Komisjon uurib, kas Estonian Airile alates 2009. aastast tehtud viis rahasüsti kogusummas 94,2 miljonit eurot vastavad reeglitele „üks ja ainuke kord".

„Selleks, et saadud raha tagasi maksta, peab lennufirma olema suuteline täitma kolme tingimust: lennukipargis peab olema majanduslikult kasutatav istekoht, lennufirma peab sellele kohale leidma reisija ning kasseerima reisijalt istekoha kasutamise eest summa, mis ületab kulud ja millest oleks võimalik saadud abi tagasi maksta," selgitas ekspert.

Estonian Airile makstud summad jagunevad firma äriplaani kohaselt 416 istekoha vahel. Kui eksperdi vaadeldud kuuele Euroopa lennufirmale istekoha kohta antud toetuste kogusumma jääb keskmiselt 70 000 euro juurde, siis Eesti firma puhul on tulemus kolm korda suurem.

Toetuse kriitiline piir on 100 000 eurot istekohale. Estonian Air on selle ületanud.

Näiteks pankrotistunud Ungari Malevi lennupargis oli üle 2800 istekoha, igale kohale kulutati 101 300 eurot. Ungarlaste omaga sarnase Air Balticu puhul alustas Euroopa Komisjon riigiabi uurimist siis, kui istekohale oli kulutatud 50 500 eurot. Air Malta sai komisjonilt positiivse otsuse olukorras, kui oli kulutanud 94 600 eurot.

„Lennufirmade toetuse kriitiliseks piiriks tuleb ilmselt lugeda 100 000 eurot istekohale, kuna selle piiri ületanud ettevõttel puudub igasugune võimalus abi tagastamiseks," rääkis ekspert. „Sellise ettevõtte abistamine ei vasta enam majanduslikult tegutseva investori põhimõtetele ja ei põhine ettevõtte tulevase kasumlikkusega seotud kaalutlustel, vaid huvidel, millel puudub majanduslik sisu. Samuti on juba väga raske koostada usutavat ümberkorralduskava."

Estonian Air on olukorras, mis välistab sellise lennukipargi kasumliku käitamise. Ettevõttel saab olema seitse lennukit: kolm Bombardier CRJ900 ja neli Embraer 170. Plaani järgi vajatakse ainult viit lennukit, kuid parki pole võimalik optimeerida – kapitalirendiga saadud Bombardiere ei saa kõrge hinna tõttu müüa ja kasutusrendile võetud Embraere ei saa rendileandjale enne lepingu lõppu tagastada.

Liites kokku Estonian Airile antud riigi päästeabi laenu, SAS-ilt ja Swedbankilt saadud laenud, minimaalse omakapitali nõude ja ettevõtte omakapitali miinuse ning ka peahoone müügist saadud summa, ilmnes, et minimaalne vajalik täiendav abisumma oleks 85,3 miljonit eurot.

„Loomulikult ei olnud riigil enam võimalik Estonian Airile sellist summat anda ja sellepärast polnud ka vajalik küsida Euroopa Komisjonilt luba sellise summa andmiseks, mistõttu küsiti 40,6 miljonit, et saada vähemalt tagasi varem antud päästeabilaen koos intressidega," tõdes ekspert. Estonian Airi esimese kvartali aruandes on ettevõtte omakapital negatiivne – 19,5 miljonit eurot. „Ettevõtte äriregistris näidatud omakapital on 40,88 miljonit, mitte 48,9, nagu väidab juhatuse esimees esimese kvartali aruandes. Omakapitali miinimumnõue on 50% aktsiakapitalist, seega – 20,44 miljonit." ●

KOMMENTAAR

Meie lennufirma liigub õigel teel

Erki Urva
Estonian Airi nõukogu liige, endine juhatuse esimees

Anonüümse eksperdi teooria on väga rumal ja asjatundmatu. Teooria autor pole ka aru saanud riigiabi olemusest – riigiabi võimaldatakse vaid kord kümne aasta jooksul ettevõttele väga kindlate kaasnevate tingimuste täitmisel ning riigiabi on tagastamatu ja selle puhul ei eeldata erainvestori printsiibi järgimist. Sellepärast ta riigiabi ongi.

Mõttetu on võrrelda abivajadust restruktureerimise läbinud lennuettevõtte istekohtade arvuga. Tegelikult kaetakse selle taotletava abiga auku, mis tekitati poole suurema lennukipargiga opereerides – näitas ju praktika, et mida suuremaks lennukipark kasvas ja mida rohkem lennati, seda suuremaks paisus ka kahjum. Tunduvalt olulisemad on hoopis teised arvud: lennukite arv, nende kasutusaste, turule pakutav maht (ASK – *available seat kilometres*), tegelik reisijakilomeetrite arv (RPK – *revenue passenger kilometres*) jne. Riigiabi toel tuleb ettevõttes korraldada restruktureerimine, mille tulemuseks oleks kasumlik ja jätkusuutlik opereerimine. Senised tulemused on näidanud, et liigutakse õiges suunas ja majandustulemused paranevad iga kuuga.

Eestlaste pelletifirma laieneb

Euroopa juhtiv pelletitootja AS Graanul Invest asutas USA ettevõttega Rentech Inc ühisettevõtte projektide arendamiseks USA-s ning Kanadas.

Ettevõtte teatel oli algne koostöö plaanitud Gruusias asuva ettevõtte Fulghum Fibres Inciga, mis on üks peamine USA ja Aasia paberi- ja tselluloositööstuse puiduhakkega varustaja. Ent mais muutus firma omanik ja nüüd on koostööpartneriks selle omandanud Rentech Inc – üks suurimaid lämmastikväetiste ja puidutöötluse ettevõtteid USA-s. Graanul Investi osa ühisprojektis on ehituse-, tehnoloogia- ja turundusalased teenused, vajadusel tagatakse ka ühisettevõtmise tarned AS Graanul Investi Euroopa tehastest.

Ettevõtte juht Raul Kirjanen ei soovinud Eesti Päevalehele rohkem midagi lisada. „Kuna meie uus koostööpartner Ameerikas on börsiettevõte, siis oleme kokku leppinud, et meie ühisettevõtte kohta infot eraldi ei väljasta. Kui on uudiseid, millest sellel teemal täpsemalt rääkida, siis anname kindlasti täpsemalt teada," ütles Kirjanen. ● **Lemmi Kann**

Jürgen Ligi: jutt Euroopa kasinusest on puhas iroonia

Euroopa arengupidur pole mitte väidetav kasinus, vaid suured palgakulud, maksukoormus ja läbi mõtlemata riiklikud kulud.

Nii kommenteeris rahandusminister Jürgen Ligi Euroopa Liidu liidrite José Manuel Barroso ja Olli Rehni viimaste nädalate sõnavõtte, et kasinusele ja kärbetele keskendunud kurss ei anna enam tulemust. „Jutt kasinusest on Euroopa kulutaseme juures puhas iroonia," ütles Ligi. Tema sõnul pole märgata, et enamikes riikides üldse tegelikke kärpeid tehtaks. „Rohkem on lihtsalt arvutama ja valima hakatud."

Prantsusmaa on Ligi sõnul tüüpnäide riigist, kus on kasutusel ebapiisavad meetmed ja struktuursete reformide vähesuse tagajärjel kaotatud konkurentsivõime. ● **Lemmi Kann**

a

ARVAMUS

VASTASTIKKUSEST

Elus ja eriti teaduses kehtib väga lihtne vastastikkuse põhimõte: kui sa tahad, et teised sind ei tüütaks (...), siis hoolitse selle eest, et sa teistele närvidele ei käiks.

PROFESSOR **JÜRI ALLIK** (AKADEEMIA)

ARAABIA KEVADEST

Egiptuse president Mohammed Morsi on peaaegu sama autoritaarne kui tema eelkäija Hosni Mubarak, palju vähem liberaalne sotsiaalsetes küsimustes ja naiste õiguste alal ja kindlasti palju vähem tõhus nüüdseks kõvasti viga saanud majanduse juhtimisel.

SÕJANDUSANALÜÜTIK **EDWARD LUTTWAK** (FOREIGN POLICY)

EESTI PANGAST

Iga sent, mille ta annab oma kasumist ära riigile, halvendab Eesti Panga võimet täita oma põhiülesannet.

EESTI PANGA NÕUKOGU LIIGE **TÕNIS PALTS** (ERR)

KUIDAS KIRJUTADA väliskohanimesid?

Gruusia, Georgia või Sakharthvelo?

Priit Põhjala

semiootik

Nimed, nimed lõpmata... Te mõtelge vaid, kui palju on maailmas nimesid. Igal kohal ümber kogu selle palli on oma nimi, alates New Yorgi linnast ja lõpetades Konnaojadega." Sedasi on öelnud keelemees Henn Saari. Eesti kohanimed moodustavad sellest lõputust hulgast tühise osa, enamik on meie, eestlaste mätta otsast vaadatuna välisriikide omad.

Mõned meist puutuvad väliskohanimedega kokku rohkem, mõned vähem, aga neid üldse kasutamata ei saa hakkama keegi. Ja ärksamatel on nende kohta tekkinud hulk küsimusi. Näiteks: miks osa väliskohanimesid on eesti keelde üle võetud algkujul või soovitatakse taas nii kirjutada (Madrid, Venezuela, Venezia), samal ajal kui mõned on mugandatud eesti keele hääldus- ja kirjutusviisile vastavaiks (Helsingi, Itaalia) ning osale on sootuks meie oma ekvivalent, millel puudub nime algkujuga mis tahes sarnasus (Pihkva, Kreeka)?

Või miks ei suudeta jäädavalt kokku leppida mõne kohanime ainuõiges vormis? Nii võib juhtuda, et sõidan Gruusiasse, postkaardi saadan Georgiast, naasen aga juba Sakharthvelost, sest vahepeal on autoriteedid kodumaal kõnealuse riigi nime asjus veel ja veel meelt muutnud. Ons nõnda keeruline alistada kõik väliskohanimed mingile ainsamale reeglile või mallile, et teha nende kasutus lihtsamaks ja loogilisemaks?

Ausalt öelda seostub väliskohanimedega nii palju küsimusi ja vaieldavusi, et küllap oleks arukas sel teemal üldse mitte sõna võtta – kujutluspilt entsüklopeediliste teadmistega kommentaatorite väest, kes kohanimede asjus ainuõiguse jaluleseadmise nimel klaviatuuridele valu annab, on liiga ere. Paar teemakohast repliiki tahaksin siiski vargsi poetada.

Alustame sellest, et väliskohanimedega seostuvad küsimused ja vastuolud ei ole mingi praegusaja mure. Samade asjade üle on vaieldud näiteks ka pool sajandit ja sajand tagasi ning mitte ainult Eestis, vaid ka välismaal. Seega ei saa valitsevas korratuses sugugi süüdistada tänapäeva keelekorraldajaid või kartograafe või teab keda veel, nagu nii mõnedki keelekasutajad tegema kipuvad; pigem tuleb sellest järeldada, et väliskohanimed ongi selline tüsilik ja muutlik valdkond, kus ei ole olnud ega saagi olema üksüheseid vastuseid – ja nende nimede allutamine mingile ainukehtivale mallile on vaat et võimatu.

On ju väliskohanimesid nii palju ja nad on nii erinevad – meie suhe nendesse niisamuti.

Ei ole kellelgi õigust keelustada põlistunud nimekujusid (Gruusia, Itaalia, Kreeka).

Lepime, et ühtesid nimesid kirjutame nii ja teisi naa, mõndasid lausa mitut moodi.

Mõnest nimest lahutab meid väiksem aegruumiline vahemaa, mõnest suurem, mõnega seob intiimne suhe, mõnest ei saa elu sees kuulmagi.

Georglased või grusiinid?

Võtame kas või juba mainitud kolmiku – Georgia, Gruusia, Sakharthvelo – ja meenutame selle ümber toimuvat. Keelekorraldajad eelistavad Gruusiat nimekujuna, millel on eesti keeles pikem traditsioon, ent ei pea valeks ka Georgiat. Paljud, kellel on riigiga isiklikum kontakt, tunnistavad ennem Georgia nimekuju, mida vähemasti rahvusvahelises pruugis pooldavat ka grusiinid (georglased) ise. Georgia suurim apologeet on ikka olnud tõlkija Ain Kaalep. Ja lõpuks Sakharthvelo, gruusiakeelne omanimi, mille kasutamine sobiks ju kenasti kokku praeguse (nii Eestis kui ka maailmas, ÜRO tasandil soositud) üldise tendentsiga väliskohanimede originaalilähedus ja nimevariantide vähenemise poole.

Ega ei saa öelda, et mõni selle kolmiku liige oleks läbinisti taunitav. Ei ole kellelgi õigust päriselt keelustada eesti keelde põlistunud nimekujusid, mida toidab harjumus (Gruusia, ka Itaalia, Kreeka). Ja samuti ei saa keegi panna keeldu nimede rahvusvahelistele või originaalkujudele (Georgia, Sakharthvelo, Madrid) – need on meist olenemata alati õiged.

Vaidlused ei kao kuhugi

Ühtviisi põruksid nii julged revolutsionäärid, kes tahaksid kõik väliskohanimed eesti keelde mugandada või tõlkida (nimesid on lihtsalt liiga palju, et igaühe puhul üksmeelele jõuda), kui ka novaatorid, kelle meelest võiksime kõiki väliskohanimesid kasutada originaalkujul (siis põrkaksime esimese asjana ületamatutele hääldamis-, käänamis- ja tuletamisprobleemidele).

Neil, kes tahavad keelekorraldajailt väliskohanimede kohta ainukehtivaid vastuseid või mingit kindlat mustrit, millest pimesi lähtuda, puudub kahjuks küll arusaam nimesüsteemi keerukusest, selle eri ladestutest ja keele (sealhulgas nimede) muutlikkusest, mis on paratamatu ja tarvilikki. Keelekorralduski on sestap igikestev töö. Muutumatu keel muutuks õige kiiresti kasutuskõlbmatuks, muutliku reaalsuse nõudeile mittevastavaks.

Järelikult ei jää meil muud üle, kui leppida asjaoluga, et ühtesid väliskohanimesid kirjutame ikka nii ja teisi naa, mõndasid lausa mitut moodi. Ja päriselt selgeks ei saa nende kirjutamine meile kunagi. Aeg-ajalt peame ikka oma laisa istmiku toolilt lahti kangutama, et mõne nime kasutusviisi asjus taas kord kohaste teoste või teadlikumate inimeste poole pöörduda – need näitavad meile siis parasjagu sobilikuma suuna kätte.

Sageli piisab sellest, et osata oma valikut – Veneetsia või Venezia, Kalimantan või Borneo – kontekstist lähtuvalt põhjendada ja sellele vähemalt ühe väljaande või kõne raames truuks jääda. Nagu paljud muud küsitavused keeles, taandub ka väliskohanimede kasutus oma rööpsete võimalustega tihti pelgale ühtlustamisvajadusele. ●

ERALDI olles mõistavad paljud õpilased kiusamise hukka

Psühholoog: kooli-kiusamise takistamine sõltub pealtvaatajatest

Intervjuu

Priit Simson
arvamustoimetaja

Koolikiusamise peatamiseks tuleb tegeleda pealtvaatajatega, arvab Turu ülikooli psühholoogiaprofessor Christina Salmivalli.

●● Soomes on käivitatud koolikiusamise vastane programm KiVa, mida rakendatakse paljudes Euroopa riikides. Nüüd on see jõudnud ka Eestisse. Millised on tulemused?

Panime materjalid kokku 2006. aastal ja sellest ajast saadik oleme teinud terve hulga hindamisi. Programm vähendab koolikiusamist märkimisväärselt, kuid see ei kõrvalda kiusamist lõplikult.

●● Saan aru, et programm tegeleb peamiselt pealtvaatajatega, mitte niivõrd kiusaja ja ohvriga?

Tõsi. Sest kõrvalseisjad mängivad sageli kiusamise püsimises, sellise käitumise heakskiitmises võtmetähtsusega rolli. Kiusamine ju toimub eesmärgiga saada suhtlusrühmas võimu ja nähtavust, kõrvalseisjad annavadki seda sotsiaalset heakskiitu, mida kiusaja otsib. Sel juhul on kiusaja motiveeritud oma käitumist jätkama.

●● Mida pealtvaatajate heakskiit tähendab?

Näiteks seda, et kõrvalseisjad naeravad, kui kedagi kiusatakse. Kiusamine toimub ju sageli ülejäänud grupikaaslaste juuresolekul. Kui nad kiusamist ignoreerivad, selle üle naeravad või isegi kiusamisega ühinevad, siis on see kiusajale äärmiselt motiveeriv. Meie programm seab fookuse normide muutmisele suhtlusgrupis, nii et kõrvalseisjad mõistaksid, et nemad võivad olukorda koolis või klassis muuta. Uuringud näitavad ka, et enamiku õpilaste eraviisilised hoiakud on väga selgelt kiusamise vastu, aga kui nad on grupis koos, siis ei väljenda nad oma eraviisilisi hoiakuid avalikult. Selles ongi probleem, sest neile jääb mulje, et kõik teised paistavad arvavat, et kiusamine on okei, õpilane tunneb end pisut halvasti, aga kõik teised naeravad. Muidugi peavad ka kiusajad ise otse aru saama, et nende käitumist ei sallita. Koolipersonal vajab selgeid juhtnööre, kuidas kiusajatega tegeleda.

●● Kuid lapsed ei kipu ju manitsevaid täiskasvanuid alati kuulama?

Mõte on selles, et õpilased saaksid ise kogemuste põhjal aru, mis nendest harjutustest välja tuleb. On õppefilm, on arvutimäng, mis on tundidega seotud. On harjutused, kus tuleb ise vastus leida, mitte et kooli juhtkond neile seda ütlema peaks. Rakendame KiVa programmi põhikoolis ja kiusamisega tegelev koolitund toimub kord kuus.

●● Kas teil on ka erinevad kiusajale lähenemised?

KiVa kiusamisvastastes meeskondades on igas koolis kolm inimest, kes kiusamise korral korraldavad arutelusid asjasse puutuvate õpilastega, samuti järeldiskussioonid kontrollimaks, kas olukord on paranenud. Testisime konfrontatsioonilist ja mittekonfrontatsioonilist lähenemist. Ühel juhul antakse kiusajale selgelt teada, et selline käitumine on vale. Teisel juhul kiusajat ei süüdistata, kuid räägitakse talle, et on üks grupikaaslane, kellel on selle tõttu, mis toimub, väga raske koolis olla, ja küsitakse, kas kiusaja saaks midagi teha, et olukorda parandada. 1.–6 klassini tehtud testides olid konfrontatsiooniline ja mittekonfrontatsiooniline lähenemine võrdselt tõhusad. ●

HILLAR METSA METSIK MAAILM

k KULTUUR

AVALIKUSTATI NARGENI FESTIVALI KAVA

Festivali avakontserdil 7. juulil esineb bass Ain Anger ja Haapsalus toimub Eesti-Rootsi laulupidu, juuli on Naissaare nädalalõpukontsertide päralt ning etendatakse Vladislav Koržetsi käsitlust Prokofjevi ooperist „Petja ja hunt". Augustis toimub Noblessneri valukojas Berhard Schmiditist kõneleva muusikalise draama esiettekanne ja september on Arvo Pärdi päralt. **EPL**

NELI BÄNDI ROCK SUMMERIL JUURES

„Rock Summer 25" jätkab esinejate väljakuulutamist. Nüüd hõigati välja kodumaiseid nimed: Winny Puhh (pildil), Elephants From Neptune, Talbot ja East Trading Wang. Kui viimati nimetatu, peamiselt sajandivahetusel aktiivselt tegutsenud bänd välja arvata, esindavad need esinejad Eesti roki praegust põlvkonda, kellel on olnud kontserte ka välismaal. **EPL**

„Draama 2013" kuraator Iir Hermeliin: hea teater pakub midagi igale meelele

Intervjuu

Kaarel Kressa
kaarel.kressa@epl.ee

Need, kes selle nädalapikkuse festivali ära vaatavad, saavad päris hea pildi Eesti teatri hetkeolukorrast.

Eesti Päevaleht rääkis teatrifestivali „Draama 2013" kuraatori teatrikunstnik Iir Hermeliiniga tänavu kümne aasta juubelit tähistava festivali põhiprogrammist ning miks selle nimi on „Ruumimaagia".

●● Põhiprogrammi kaheksa lavastust moodustavad omakorda tervikliku lavastuse. Mida see tähendab?

Kõik lavastused avavad ruumimaagia mõistet erinevate nurkade alt ning kasutavad loo jutustamiseks erinevat teatrikeelt ja -mõtet.

> **Teatris pole praegu eriti põnev aeg. Erilist ja inspireerivat on üsna vähe.**

Sellest omakorda kasvab välja loojate vaheline pingestatud dialoog. Mida üks lugu väidab, sellele küsimusele ehk teine vastab. Veel võib selle hapra terviku ühisnimetajaks leida, et see on festival, mis pakub elamusi kõigile meeltele. Ja et kõik need on õnnestunult riskivad lavastused.

Publik, kes selle nädalapikkuse lavastuse ära vaatab, saab päris hea pildi siin ja täna tehtavast teatrist.

●● Olete kuraatorina viimasel kahel aastal näinud kümneid Eesti uuslavastusi. Mis seisus meie teater on?

Eesti teatris ei ole praegu eriti põnev aeg. Erilist ja inspireerivat, ootamatut ja lummavat teatrit on üsna vähe näha. Üllatavalt palju nägin aga leiget teatrit, millest tundub, et see ei puuduta ei tegijat ega vaatajat ja eemalt vaadates on pigem kui palgatöö. Kiiresti jooksmine on saanud omaette eesmärgiks: lavastused tulevad ruttu lavale ja lähevad ruttu maha.

Nägin palju algupärandit, mis on nadi tekstikvaliteediga: vist loodetakse, et näitlejad mängivad sõna või mõtte „elavaks". Julgeksin öelda, et palju on lohakaid, toimetamata ja vormistamata lavastusi, seda nii sisuliselt kui ka vormiliselt.

Tore aga on see, et kui rääkida Euroopast, siis teater kui kunstiliik tundub olevat hetkel kiires teisenemises. Sõna- ja tantsuteatril pole selgeid piire, järjest rohkem tehakse ka Eestis laadi- ja žanriülest teatrit. Täna aga on meie teatris ülemineku hooaeg.

●● Mis on selle põhjus?

Kolmes-neljas teatris vahetusid peanäitejuhid: Endla, Ugala, Vanemuine, Vene teater. Võib öelda ka, et kolmes teatris on täna põlvkonnavahetus: NO99, Krahl ja Linnateater.

Uutelt tulijatelt oodatakse värsket energiat ja mõtteid, neile antakse roheline tee. Olen kindel, et kolmenelja hooaja pärast üllatavad nad meid positiivselt ja festivaliprogrammi on hoopis raskem kokku panna.

●● Kas kunstnik näeb asju teisiti?

Ma vaatan sinu riietust ja näen selles lugu. Kõige visuaalsega, mis meie ümber on, kaasneb nähtamatu, maagiline teine plaan. Kujutava kunsti õpingud treenivad asju vaatama vahetult ja otse, ilma eelteadmiste, eelarvamuste või mõistuslike filtriteta. Teatrikunstniku ülesanne on see nähtamatu teine plaan nähtavaks teha ja luua laval tervikliku fiktsionaalse maailmana.

Sageli kohtan mõtlemist, et pole vajagi kujundust, valgust või heli, piisab, kui on näitleja mustal laval. Minu jaoks ei ole see piisav, sama hästi võiksin silmad kinni panna ja kuulata. See on vaene kuuldemänguteater.

●● Mis oleks lahendus?

Lahendust näen loojate suuremas teineteise usaldamises.

●● Tooge mõni näide.

Iir Hermeliin usub, et hea teater on see, kus heli, liikumine, lõhn, sõna, värv ja vorm muutub tervikuks, sest siis tekibki saali ruumimaagia. Foto: Vallo Kruuser

Koostöös looksime publiku kõiki meeli köitvaid maagilisi maailmu. Liiga sageli arvatakse: aga mul on sellest, mis ma öelda tahan, juba nii selge visioon olemas.

Palju huvitavama terviku saaks oma eriala tipp-professionaalide sünergiast. Teater on kollektiivne kunst ja multitalente sünnib väga harva.

Hea näide autoriteatri loojast on Ivar Põllu: ta näeb kõrvadega ja kuuleb silmadega.

Hea teater on minu jaoks see, kus heli, liikumine, lõhn, sõna, värv ja vorm muutub tervikuks, visuaal ja sõna saab üheks. Siis tekib saali ruumimaagia. See on kõige tähtsam teatritegemise eesmärk üldse – et see puudutab nii sind, lätlast kui ka aafriklast. ●

„Draama 2013" põhiprogramm

„Kolm õde" (Draamateater); „Suur õgimine" (teater NO99); „Tühermaa" (ühendus R.A.A.M); „Hamlet Anderson" (Endla teater); „Koera süda" (Vene Teater); „Faust" (VAT-teater); „Bistro Beyond" (teater Piip ja Tuut); „Maria Stuarda" (teater Vanemuine)
2.–8. septembrini Tartus

Peeter Simm lavastab filmitegemisest teatritükki

Sel suvel jõuab Eesti teatripublikuni taas näidend „Viimse reliikvia" viimasest võttepäevast.

Mari Peegel
mari.peegel@epl.ee

Margus Kasterpalu, Jüri Ehlvesti ja Ilmar Raagi 15 aastat tagasi kirjutatud näidend „Viimne võttepäev" jõuab augustis Ugala suveetendusena taas teatrilavale. Näidendit mängiti selle valmimisaastal Pirita kloostri varemetes ja aasta hiljem Taevaskojas. Nüüd, kui Kasterpalu on Ugala teatri kunstiline juht, otsustas ta materjalile taas elu sisse puhuda.

Tükki mängitakse augustis Viljandi lossimägedes ja lavastajaks on Kasterpalu kutsunud filmirežissöör Peeter Simmi. Et tüki lavastab filmiinimene, loob Kasterpalu sõnul uue kvaliteedi võimaluse. Varasemad lavastused sündisid tema enda käe all.

Lavastaja Simm ei näe selles probleemi, et tükki juba varem mängitud on: „Seda on tõesti kaks korda juba lavastatud, kuid vahepeal on aega möödaläinud," rääkis ta. „Üks vaatenurk, mida ma näidendi tekstis tahaksin võimendada või sinna vajadusel juurde panna, on Andy Warholi kuulus lause, mida ta televisiooni kohta ütles. Minu tõlgenduses kõlaks see fraas nii – kino, see ongi elu ja elu, see ongi kino."

> **See, et tüki lavastab filmiinimene, loob uue kvaliteedi võimaluse.**

Kolm aega

Humoorikat teksti kavatseb Simm lavastada autoritruult. „See on burlesk, aga see ei tähenda päris mõttetust. Tõsistest asjadest saab rääkida naljakalt ja vastupidi," sõnas Simm.

Ajaliselt kohtuvad Simmi lavastuses kolm tasandit: „Viimse reliikvia" tegevus toimus Liivi sõja perioodil, film võeti üles kuuekümnendatel, lavastus toimub tänapäeval. „Need kolm aega on meie lavastuses paralleelselt. Ajaloolist mängufilmi võtab üles 1960-ndate filmigrupp, kusjuures filmitegijad on tollases rõivastuses: väike barett, ruuduline särk ja ruuduline lips, nahksandaalid. Siis on seal ka tänapäeva noored, kes meie kostüümikunstniku arvates on hakanud taas rõivastuma keskaegses stiilis, kapuutsid peas nagu kaputsiini munkadel," selgitas lavastaja, lisades, et lavastuse proovid algavad pooleteise nädala pärast. ●

„Viimne võttepäev"

Ugala suvelavastus
Lavastaja: Peeter Simm
Kunstnik: Mare Raidma
Osades: Carita Vaikjärv, Triinu Meriste, Tanel Ingi, Aarne Soro, Tarvo Vridolin, Meelis Rämmeld, Janek Vadi.
Lavastuse esietendus on plaanitud 9. augustile.

Ugala Teatri suvetüki lavastaja Peeter Simm Foto: Sven Arbet

S

SPORT

ÜLLATUSKAOTUS

Maailma esireket Novak Djoković oli sunnitud Madridi turniiril ootamatult kiiresti reketid pakkima, sest kaotas teises ringis Grigor Dimitrovile (ATP 28.) 6 : 7 (6), 7 : 6 (8), 3 : 6. **Delfi**

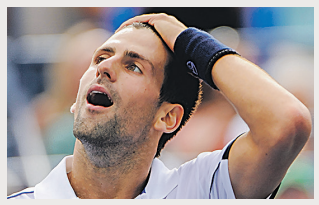

26 edukat aastat ManU peatreener olnud ja meeskonnaga mitmeid karikaid võitnud Ferguson paneb küll ameti maha, kuid klubi juurest ta lõplikult siiski ei lahku. Foto: Reuters/Scanpix

Sir Alex Ferguson jätab treeneriameti

Uueks peatreeneriks pakutakse Evertoni lootsi David Moyest, aga kohta ihkab ka Mourinho.

Aet Süvari
aet@epl.ee

Vaevalt on aastate jooksul mõne mehe nimi ühe jalgpalliklubi nimega rohkem kokku kasvanud, kui seda on Sir Alex Ferguson ja Manchester United. 26 aastat ühist teekäimist – pealegi veel edukat – saab maikuu lõpus otsa: Ferguson teatas, et astub peatreeneriametist tagasi.

> **Alex Ferguson**
> ManU peatreener
>
> **„Olen selle otsuse üle pikalt mõelnud. Nüüd on õige aeg käes."**

Fergusoni lahkumine on justkui ühe ajastu lõpp ning tõepoolest on raske ette kujutada, mismoodi läheb klubi edasi meheta, kes on aidanud suureks saada sellistel jalgpallitähtedel nagu Eric Cantona, David Beckham, Ruud van Nistelrooy, Cristiano Ronaldo ja Wayne Rooney.

Täiesti Ferguson aga ManU juurest ei lahku, ta jääb edasi klubi direktori ametisse ning jätkab Manchester Unitedi „suursaadikuna" klubi töö tutvustamist maailmas. Kuid see pole siiski sama, mistõttu väljendasid ootamatu uudise üle imestust nii ManU endised kui ka praegused mängijad, teised maailma tipp-pallurid ja paljud treenerid.

Raske mõista

Veel kaks nädalat tagasi rääkis Ferguson klubiga uue kahe aasta pikkuse lepingu sõlmimisest, seetõttu on raske mõista, mis viis vana šotlase sellise otsuseni.

Ferguson ise pole talle iseloomulikult palju öelnud. „Olen selle otsuse üle pikalt mõelnud. Nüüd on õige aeg käes," vahendas BBC tema sõnu. „Mulle oli tähtis jätta endast maha võimalikult tugev klubi ning ma usun, et ma olen seda teinud."

Samal ajal, kui ta neid sõnu ritta seadis, olid vutiajakirjanikud Inglismaal ja ilmselt mujalgi maailmas juba hullunud, püüdes välja selgitada, kellest saab Fergusoni mantlipärija. Võimalik, et täna hommikuks on see juba selge, sest väidetavalt tahtis ManU uue treeneri paika panna juba enne nädalavahetust.

Eilse õhtu seisuga räägiti kõige rohkem David Moyesist, kes on šotlane nagu Fergusongi ning olnud 11 aastat Evertoni peatreener. Loomulikult ei saanud lehed üle ega ümber ka José Mourinho võimalikust kandidatuurist, samuti kõlas õige mitmest suust Dortmundi Borussia noore juhendaja Jürgen Kloppi nimi.

Võib vaid spekuleerida, kui palju kahetseb Pep Guardiola, kes on suur Fergusoni fänn ja vana šotlase kunagine järeltulija-eelistus, oma otsust uuest hooajast Bayernisse siirduda. ●

ISIKLIKKU

Alex Ferguson

Sündinud 31. detsembril 1941

●● **Treeninud:** East Stirling (1974), St Mirren (1975–78), Aberdeen (1978–86), Šotimaa rahvuskoondis (1985–86), Manchester United (1986–2013).

●● **Saavutused:** 38 karikat Manchester Unitediga – 13 meistritiitlit, viis FA karikat, neli liigakarikat, kaks Meistrite liiga võitu, üks karikavõitjate karikas, üks klubide MM-i karikas, üks UEFA superkarikas, üks interkontinentaalkarikasarja võit ja 10 FA Charity/Community Shieldi karikat.

●● Juhendanud Manchester Unitedit 1498 mängus, neist 894 on lõppenud võiduga, 337 viigiga ja 267 kaotusega.

Telli Eesti Päevaleht ja võida kodusisustust Sotkast!

Peaauhinnaks 3000 € eest kaupa omal valikul.
Lisaks loosime **20 x 100 €** eest kinkekaarte.

Telli ja registreeru:
epl.ee/kodu

Järgmine loosimine
juba 13. mail.

Kodupakett sisaldab:
- Eesti Päevaleht E–R
- Uus laupäevaleht LP
- Lugemisvõimalus veebis, tahvelarvutis ja mobiilis

Eesti Päevaleht

Lisainfo: klienditugi@lehed.ee või 680 4444

SOTKA

SUVEMÖÖBLI SUPERPAKKUMISED SOTKA.EE

PAREIKO JA MOROZOV PALGATA

Varssavi Polonia klubis karjääri esimese piiritaguse lepingu teeninud Igor Morozov on sattunud kehva olukorda. „Ma ei ole senise kolme ja poole kuu jooksul veel midagi (palka – toim) saanud," ütles Levadiast võõrsile siirdunud keskkaitsja. Samuti hakkab palgaprobleemide tõttu oma klubist Krakówi Wisłast lahkuma koondise väravavaht Sergei Pareiko (pildil). **Õhtuleht**

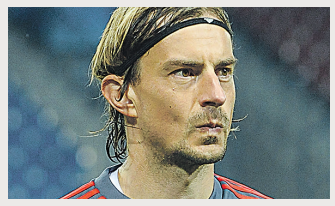

KANGERTI EDUKAS TUURIALGUS

Aasta esimest suurtuuri Giro d'Italiat muljetavaldavalt alustanud Tanel Kangert on tõusnud välismeedia tähelepanu alla. Juba mitmel etapil Astana tiimi liidri Vincenzo Nibali heaks kõvasti tööd rüganud Kangertilt võttis pärast 3. etappi lühiintervjuu mainekas ingliskeelne rattaportaal Cyclingnews. Eilsel 5. etapil tegi Kangert taas kõva sõidu ning oli kümnes. **Delfi**

Rockil veteranid, Kalev/Cra

Gert Kullamäe TÜ/Rock-i peatreener

Nagu 2005. aasta kevadest tavaks saanud, on koduses korvpallifinaalis vastamisi ikka BC Kalev/Cramo (vana nimega Ehitustööriist) ja Tartu Ülikool/Rock. Vaid hooajal 2009/2010 pressis Rakvere Tarvas ennast suurte vahele.

Enne täna algavat uut ja loodetavasti üliintrigeerivat võitlust meenutab Eesti Päevaleht kahe meeskonna seniseid vastasseise ja üritab prognoosida, mis õhtul kell 19.00 Saku suurhallis lahti rulluvas finaalseerias juhtuma hakkab.

Mis on sel hooajal teisiti?

1. Mõlemad meeskonnad peaksid olema „näljasemad", sest ühtegi tiitlit neil sel hooajal veel auhinnakapis ei ole. Varem on emmal-kummal olnud ette näidata vähemalt karikavõistluste esikoht.

2. Omavahelisi kohtumisi on olnud oluliselt vähem. Mullu tulid rivaalid finaalile vastu 3 : 3 viigiseisult, sel hooajal on kohtutud vaid kahel korral.

3. Kalev/Cramo juhendaja Alar Varrak saab finaalseerias peatreenerina tuleristsed. Tartu juhendajal Gert Kullamäel on CV-sse panna juba mullune seeria, kus tuli hea sõbra Aivar Kuusmaa 4 : 0 paremust tunnistada.

Tänavused vastasseisud

Hooaja esimeses duellis alistas TÜ/Rock oktoobris kodusaalis Kalev/Cramo 75 : 72. Mängu kangelane oli Tartu meeskonna mängujuht Justin Ingram, kes viskas 33 punkti. Kalevi parimad olid Gert Dorbek 17 ja Keith McLeod 16 punktiga.

Tanel Tein

endine TÜ/Rocki mängija

Viimane omavaheline mäng oli Rocki poolt väga kehv, tahaks loota, et nad järjest sama halvasti ei esine. Kalevi pikad suutsid korvialuse ära blokeerida ja Rocki mäng läks ümmarguseks. Eks nad tulevad sama käiguga peale, aga Rock peab ikkagi läbimineku tegema. Kumbki meeskond ei ole väga ka maa-ala kaitset mänginud, mis võiks olla üheks üllatuskohaks. Usun, et psühholoogiline eelis on hetkel Tartul. Kalev on veidi soosik ja Tartu peaks saama vabamalt mängida, kuigi eks muidugi kahe viimase aasta 0 : 4 paneb veidi pingeid peale.

Senised mõõduvõtmised

Ehitustööriist	Finaalseeriad	Tartu Ülikool/Rock
4	2004/2005	3
BC Kalev/Cramo		**Tartu Ülikool/Rock**
4	2005/2006	3
Tartu Ülikool/Rock		**BC Kalev/Cramo**
4	2006/2007	2
Tartu Ülikool/Rock		**BC Kalev/Cramo**
4	2007/2008	0
BC Kalev/Cramo		**Tartu Ülikool/Rock**
4	2008/2009	2
BC Kalev/Cramo		**Tartu Ülikool/Rock**
4	2010/2011	0
BC Kalev/Cramo		**Tartu Ülikool**
4	2011/2012	0

13. finaalseeria on täna algav Tartu kapteni Marek Doronini jaoks. Selles arvestuses ongi Tartu meeskond silmapaistev. Kümnenda korra saavad selle hooajaga täis nii Vallo Allingu, Valmo Kriisa kui ka Silver Leppik.

22 mängu pikkune võiduseeria on Kalev/Cramol Eesti meistriliiga *play-off*'is. Viimati kaotas valitsev meister 29. aprillil 2010, kui meeskond jäi otsustavas poolfinaalmängus võõrsil Tartu Ülikool/Rockile alla 59 : 98.

11 võitu on Kalev/Cramo saanud senistes finaalmängudes nii Saku suurhallis kui ka Tartu ülikooli spordihoones. Koduses suurhallis on kaotatud üheksa ja võõrsil seitse mängu.

0 korda on emb-kumb finalistidest jõudnud omavahelistes esikohamatšides kolmekohalise punktisummani. Kõige lähemal oli sellele Tartu Ülikool/Rock 2007/2008 hooajal.

Flora ja Levadia teatasid uutest tegevjuhtidest

Nagu jalgpalliplatsil, nii ei taha Flora ja Levadia teineteisest sammukestki maha jääda ka klubi juhtimises. Vaevalt oli FC Flora eile hommikul teatanud uue tegevjuhi Jaak Printsi ametisse määramisest, kui lõuna ajal saatsid jalgpalliliit ja FC Levadia ühise pressiteate Dmitri Skiperski asumisest tegevjuhi ametipostile.

Jaak Prints on avalikkusele tuntud eelkõige näitlejana – lavakunstikooli lõpetanud Prints on viimased seitse aastat töötanud teatris NO99. Jalgpalliga on ta peamiselt seotud olnud praegu jalgpalli esiliiga B-tasemel mängiva HÜJK Emmaste kaudu, mille üks eestvedajaid ta aastate jooksul on olnud. Floras võtab Prints üle Sigrid Karpovast tühjaks jäänud koha.

Klubisse naasmine

„Mu tulekut Florasse võib pidada naasmiseks, sest 1990-ndate teises pooles kuulusin klubisse noormängijana," ütles Prints pressiteate vahendusel.

„Jalgpall on mulle olnud südamelähedane kogu mu teadliku elu, nüüd avanes võimalus klubile, mis on mu kujunemisel ja kasvamisel tähtsat rolli kandnud, omalt poolt midagi tagasi anda," lisas ta.

Dmitri Skiperski on endine tippjalgpallur, kes mängis üheksa aastat TVMK klubis ja tuli sellega korra ka Eesti meistriks. Pärast mängijakarjääri lõppu on ta töötanud jalgpalliliidus Premium-liiga ja esiliiga tegevjuhina. „Levadia on minu jaoks uus väljakutse ning soovin anda oma maksimaalse panuse klubi arendamisse," ütles ta. Skiperski läks Levadiasse asendama endist tegevjuhti Sergei Hohlov-Simsonit. **Aet Süvari**

Jaak Prints oli 1990-ndatel Floras noormängija. Foto: Tanel Meos

UUED BOSSID

Jaak Prints

- Sündinud 7. mail 1981
- FC Flora tegevjuht
- Endine töökoht: teatri NO99 näitleja
- Seos jalgpalliga: esiliiga B-tasemel mängiva HÜJK Emmaste üks eestvedajaid

Dmitri Skiperski

- Sündinud 29. aprillil 1973
- FC Levadia tegevjuht
- Endine töökoht: Eesti jalgpalliliit
- Seos jalgpalliga: endine tippjalgpallur, mängis 1994–2005 FC TVMK-s, 2008–2011 FC Kuressaares, lisaks saalijalgpalli FC Anži meeskonnas, millega tuli neli korda Eesti meistriks.

U-21 VÕRKPALLI MM

Eesti U-21 noormeeste võrkpallikoondis alustas Bulgaaria pealinnas Sofias MM-valikturniiri, millest võtavad osa viis võistkonda, peale Eesti Rumeenia, Bulgaaria, Saksamaa ja Iisrael. Eesti noored pallurid alustasid valikturniiri võiduga: eile peetud raske viiegeimilise heitluse järel oldi tulemusega 3 : 2 (21, 19, -22, -22, 10) üle Rumeeniast. **Delfi**

KANEPI JÕUDIS MADRIDIS KOLMANDASSE RINGI

Eesti esireket Kaia Kanepi (WTA 51) jätkas nelja miljoni USA dollari suuruse auhinnafondiga Madridi tenniseturniiri ja alistas teises ringis edukalt hispaanlanna Carla Suárez Navarro (WTA 23) 6 : 3, 6 : 1. Samas kaotas maailma kolmas reket Viktoria Azarenka juba teises ringis üllatuslikult venelannale Jekaterina Makarovale (WTA 24) 6 : 1, 2 : 6, 3 : 6. **Delfi**

JÄÄHOKI MM

Jäähoki MM-il Soomes ja Rootsis jätkuvad alagrupimängud. Venemaa alistas 5 : 3 USA, Kanada 7 : 1 Norra, Saksamaa Austria 2 : 0 ja Šveits Sloveenia 7 : 1. **EPL**

mol võidud

Märtsi lõpus Tallinnas toimunud kohtumises oli 69 : 64 parem pealinna klubi. Tõusude ja mõõnadega kulgenud mängu jäid ilmestama Tartu meeskonna teise veerandaja viis ja viimase 107 sekundi 19 punkti. Kalev/Cramo ridades kogusid kahekohalise punktisumma viis mängijat, säravaima esituse pakkus 12 punkti ja 15 lauapalliga Elegar.

Allan Dorbek
treener

Kui vaadata üldiselt, siis on Cramo pallurid ja nende potentsiaal kõvemad kui Tartus, nüüd on küsimus selles, kuidas treener nad mängima saab.

Cramo tugevuseks on kindlasti pikad mehed, aga seda juhul, kui on mehi, kes neile palle kätte annavad.

Küll ei maksa see, et Cramo on kaks aastat järjest *play-off*'is kõik mängud võitnud, nüüd midagi. Mis on neil, kes on Cramosse juurde toodud, sellest, et meeskond enne niimoodi võitnud on? Nad ei tea ööd ega mütsigi sellisest kohast nagu Tartu.

Alar Varrak
Kalev/Cramo
peatreener

1995/96

hooajal mängis Tartu meeskonna tagamängija Valmo Kriisa esimest korda Eesti meistrivõistluste finaalis. Toona KK Tartu nime kandnud võistkonnas oli Kriisa finaalis Emajõe Ateena klubi parim pallur, visates toona peetud kolme mänguga kokku 60 punkti.

Koostanud: Pärt Talimaa; **fotod:** EPL arhiiv

Rapla peatreener Ruut: ütlesin meestele enne mängu, et pange hullu

TYCO Rapla alistas 83 : 61 Rakvere Tarva, pronksmedali omanik selgub pühapäeval.

Pärt Talimaa
part.talimaa@epl.ee

Rapla fännid rõõmustavad: avakohtumise järel rongi alt välja tulnud meeskond viigistas jõuliselt pronksiseeria ja võitleb nüüd pühapäeval medali eest. Foto: Rauno Volmar

Pronksiseeria avamängus ei andnud Rakvere Tarvas Rapla meeskonnale erilist sõnaõigust ja võttis kindlalt oma. Eile tegi Rapla täpselt sama, haarates kohe avaminutitel initsiatiivi.

„Tegime täna (eile – toim) seda, mida kodus ei suutnud. Olime nii kaitses kui ka rünnakul agressiivsed ja võtsime ka [Māris] Laksa korralikult rajalt maha," rääkis Rapla meeskonna pallur Janar Soo. „Eks oma osa võisid avakohtumises mängida ka närvid, aga pigem hakkas peas kummitama hea seeria Kaleviga ja tekkis tunne, et peaksimegi võitma."

Müksud kätesse

Rapla meeskonna peatreener Indrek Ruut rõhutas eilse mängu ühe võtmesõnana enesekindlust. „Ütlesin neile enne mängu, et pange heas mõttes hullu. Kui vise ei lähe sisse, siis üritame uuesti, aga peame minema ja panema ning endasse uskuma," rääkis juhendaja.

Rakvere Tarva peatreener Andres Sõber tunnustas küll kohtumise järel vastast hea mängu eest, ent tõi esile Rapla meeste liigagi agressiivse kaitse. „Sellised plõksimised vastu käsi enne viset. Ma olen vana kooli mees ja mulle sellised asjad ei meeldi," ütles ta.

„Varrakud-Sokud ja teised võivad kaagutada, aga vaadake mujal maailmas toimuvaid *play-off*-mänge ja mis seal on lubatud. Mäng käib nii kaua, kuni kohtunikud vilistavad," pareeris Ruut. „Lisaks ma ei õpeta mängijatele, et kui vastane läheb viskele, toksake vastu küünarnukki. Õpetan neile seda, et ei tohi lasta endale punkte visata."

Seeria otsustav mäng toimub pühapäeval ja sellest teeb otseülekande ka Delfi TV.

BC RAKVERE TARVAS	61
TYCO RAPLA	83

Korvpalliliiga pronksikohtumine
Seeria on viigis 1 : 1
Tarvas: Reimo Tamm 23 punkti + 7 pallikaotust, Brandis Raley-Ross 14 punkti + 7 pallikaotust
Rapla: Martin Dorbek 22 punkti + 10 lauapalli + 6 vaheltlõiget
Visketabavus:
1p-visked: 63,6% – 58,6%,
2p-visked: 57,1% – 49,0%,
3p-visked: 19,2% – 35,3%.
Seeria seis on 1 : 1

Läti hokikuulsuse tütrega juhtus Eestis tõsine liiklusavarii

Legendaarse Läti jäähoki väravavahi Artūrs Irbe tütar Anita põhjustas Eestis liiklusõnnetuse ning viidi koos kaassõitjaga Pärnu haiglasse ravile. Irbe, kes töötab Läti hokikoondise juures väravavahtide treenerina, lahkus õnnetusest kuuldes MM-ilt, et tütrele igakülgselt abiks olla.

Õnnetus juhtus esmaspäeval Pärnumaal Häädemeeste vallas Ikla külas, Tallinna–Pärnu–Ikla maantee 186. kilomeetril. Ikla suunas liikunud Läti registrinumbriga maastur Toyota 4 Runner, mida juhtis 22-aastane Anita, kaotas juhitavuse ja rullus üle katuse teelt välja. Kiirabi toimetas sündmuskohalt haiglasse autojuhi ja 21-aastase kaasreisija, kes istus ees kõrvalistmel. Liiklusõnnetuse põhjuste uurimiseks on alustatud kriminaalmenetlust.

Artūrs Irbe tuli NSV Liidu hokikoondisega kahel korral maailmameistriks, aastatel 1989 ja 1990. Lisaks mängis ta hiljem mitu aastat NHL-is.

Irbe osales ka kahel korral NHL-i Tähtede mängus. 2009. aastal valiti ta rahvusvahelise jäähokiliidu kuulsuste halli liikmeks. **Ivar Jurtšenko**

Bramanis: võidab see, kes paremini võõrsil mängib

Täna algab Põlva Serviti ja HC Kehra vahel Eesti käsipallimeistrivõistluste finaalseeria. Selle hooaja jooksul on meeskonnad omavahel kohtunud seitse korda ning praegu on seis 5 : 2 Põlva kasuks.

Eesti läbi aegade üks paremaid käsipallureid Riho-Bruno Bramanis loodab ideaalis finaalseerias näha viit mängu.

„Kümne palli süsteemis hindaksin kaheksaga võimalust, et Põlva võidab tiitli 3 : 0, kuid siiralt loodan siiski näha tasavägist finaalseeriat viie mänguga," sõnas Bramanis, kelle hinnangul saab võtmeküsimuseks, kuidas meeskonnad võõral väljakul mängida suudavad.

Üldiselt on tänavu sellega üsna kehvasti hakkama saadud. Ainuüksi see fakt annaks eelise põhiturniiri võitjale Põlvale. Täna mängitakse Lõuna-Eestis, seega peab Kehral laupäeval kodus kindlasti õnnestuma, et seeria nulliga ei lõpeks.

Soov võidelda

Kehra kasuks räägib nende soov alati võidelda. „Kindlasti ei tohi alahinnata peatreener Jüri Lepa kogemusi, tema oskust kaitsesüsteemi muuta ja sellega vastast üllatada," analüüsis Bramanis. Möödunud hooajal kõik tiitlid võitnud Kehra ei olnud tänavu nii hästi komplekteeritud kui suur konkurent Põlva. „Lisaks ei ole Põlvat nii paljud vigastused räsinud.

Kehral lahkus üks tugisammas Risto Lepp, samuti on järjest rohkem mänguaega saanud noored mehed, nii et seekord mängib ilmselt Põlva kogemus Kehra nooruse üle," kirjeldas Bramanis. **Kristi Kirsberg**

Kümme Eesti meistrit

2012 – HC Kehra
2011 – Põlva Serviti
2010 – Põlva Serviti
2009 – HC Kehra
2008 – Põlva Serviti
2007 – Põlva Serviti
2006 – HC Kehra
2005 – Chocolate Boys
2004 – HC Kehra
2003 – HC Kehra

Täna Delfi Spordis: Esimese korvpallifinaali otseülekanne Delfi TV-s algusega kell 18.45

Eesti Päevaleht, neljapäev, 9. mai 2013, toimetaja: Vilve Torn, tel: 680 4518, e-post: vilve.torn@epl.ee

Insult tahab kiiret tegutsemist

Kui insuldi puhul kiirabi kutsumisega venitatakse, võivad tagajärjed olla väga kurvad.

Signe Kalberg
signe.kalberg@epl.ee

„Mu 82-aastane ema ootas paar aastat tagasi sooja ja päikselise ilmaga autokaupluse saabumist. Ta tuli omal jalal koju, kuid sain kohe aru, et midagi on valesti – tal oli suu viltu ja jutt takerdus," meenutab Saaremaal elav Piret Aulik. Ta teadis, et insuldi puhul vajub üks näopool viltu, inimene ei saa selgelt rääkida, ajab teiste meelest segast juttu. Esimese asjana helistaski Piret Aulik perearsti nõuandetelefonile, kust paluti kõnetoru emale proovikõneks üle anda. „Mulle öeldi, et ema on täiesti adekvaatne ja mälu lõikab nagu koorelahutajal. Siiski soovitati igaks juhuks arsti juures ära käia ja uuringud teha. Õnneks ei olnud emal insult, vaid kerge ajuverevarustuse häire."

Insuldile ei viita miski

Kui Juuru elanik Helin Põldoja 8. märtsil oma 64. sünnipäeva hommikul ärkas, ei viidanud miski lähenevale insuldile. Tal polnud peavalu ega nõrkust. Tagantjärele oskab ta küll öelda, et miniinsulte oli ta kogenud mitmel korral. Siis ei osanud ta aga tähelepanu pöörata sellele, et vahel ei suutnud õiget sõna öelda või meenutada ning samal ajal sibasid silma ümber ka n-ö sipelgad. „Tarvitasin küll juba mitu aastat verevedeldajaid, sest paraku kipub naistel kliimaksieas ja ka hiljem veri paksuks minema. Vererõhutablette pole ma kasutanud, sest ma ei poolda eriti ravimeid ja arvasin, et sellega pole probleeme," tunnistab Põldoja.

Hommikul võileiba tehes tundis ta aga äkki, et vasak käsi ei kuula sõna. Siiski suutis ta kodus olnud pojale lausuda: „Halvatus." Kuigi naine tundis, et vasak näopool enam sõna ei kuula, püüdis ta lisada veel: „Verevedeldaja."

Üle 4500 inimese aastas

Poeg helistas kohe kiirabis töötavale õele. Helin mäletab, et tema vererõhk oli kiirabi saabudes 240 ja enne arstid maja juurest ei lahkunud, kui see oli süstidega madalamaks saadud. Mustamäe EMO-sse jõudis kiirabi 45 minutiga. Kohe tehti uuringud ja hakati tegema trombolüüsi. Protseduuri eesmärk on veresoonde süstitava ravimi abil lõhustada veresoont ummistanud tromb. Nüüd, kaks kuud hiljem pole insuldist enam jälgegi. Samuti on Helini kõne täiesti normaalne. Küll peab ta aga verevedeldajate kõrval ka vererõhutablette võtma.

Igal aastal haigestub Eestis insulti üle 4500 inimese. Riskigruppi kuuluvad suitsetajad, alkoholiga liialdajad, ülekaalulised ja väheliikuvad inimesed. Samuti on ohus need, kel on kõrge vererõhk, suhkurtõbi, südame rütmihäired ja suur vere kolesteroolisisaldus.

Tõstamaa perearst Madis Veskimägi ütleb, et insult võib tekkida suhteliselt hea enesetunde taustal – inimesele ootamatult. Haige tunneb äkitselt kõnetakistust, nõrkust ühes kehapooles. „Just tavapärasest erinev olek, isiksuse muutumine, kui pole kasutatud alkoholi või ravimeid (rahusti, unerohi, kroonilise valu rohi jt), peaks äratama kõrvalseisjate tähelepanu ja andma alust kahtlustada insulti," selgitab ta.

Oma tarkus on hea küll, kuid sageli mõeldakse tõsised asjad kergemaks.

Insult võib tekkida suhteliselt hea enesetunde taustal ja ootamatult.

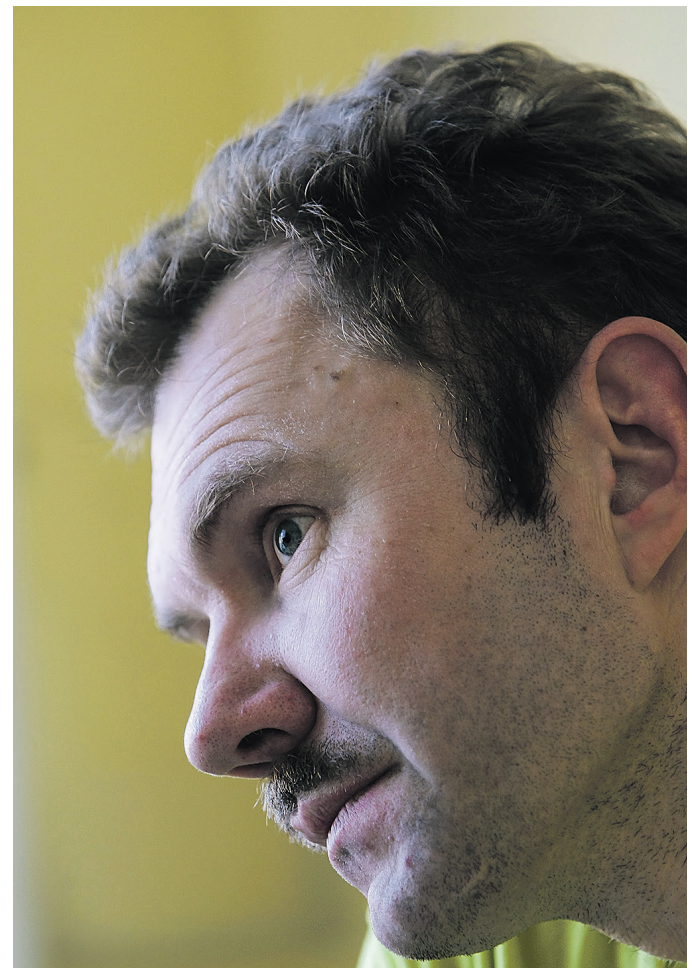

Tõstamaa perearst Madis Veskimägi Foto: Mati Hiis / Õhtuleht

Insuldi sümptomid

- ühe kehapoole nõrkus ehk halvatus, inimene tunneb sageli, et käsi/jalg ei kuula n-ö sõna või pole enda oma;
- suunurk vajub viltu;
- silmalaug vajub alla;
- inimene ei saa naeratada;
- ühe kehapoole tuimus ehk tundlikkuse langus, inimene tunneb sageli ühes kehapooles surinaid või nahk tundub puudutamisel võõras;
- kõnehäire – kõne võib olla pudistav või on raskusi õigete sõnade ütlemise/kõnest arusaamisega;
- äkki tekkinud tasakaaluhäire,
- äkki tekkiv väga tugev peavalu.

Allikas: www.insult.ee

Kutsu kohe abi

Insult võib tekkida aju veresoone sulgumisest trombi tõttu või aju veresoone lõhkemisest. Mõlemad variandid on halvad. Aju veresoone lõhkemisel koguneb koljuõõnde või ajukäärude vahele verd ja patsient võib vajada neurokirurgi abi – verevalandus eemaldatakse operatsioonil. Kiire tegutsemine tähendab perearsti sõnul seda, et kui kaheldakse insuldi sümptomites, tuleks helistada perearsti infotelefonile 1220, kindlate sümptomite puhul aga viivitamatult kiirabisse.

Oma tarkus on hea küll, kuid sageli mõeldakse tõsised asjad kergemaks – ah, väsimus, küll läheb ise üle. Mida kiiremini kannatanu haiglasse jõuab, seda väiksemad on ajukahjustused ja seda suurem lootus paraneda. Kui kiirabi kutsumisega on venitatud juba rohkem kui kuus tundi, võivad insuldi tagajärjed olla väga kurvad.

Veskimäe sõnul ei tohi end lasta ka heidutada sellest, kui kiirabi toriseb või soovitab järgmisel päeval perearsti poole pöörduda. Ka haiglasse jõudes ei maksa olla väga alandlik ja tagasihoidlik. „Haiglas tehakse kompuuteruuring ja saadakse teada, millise insuldiga on tegu. On ju traagiline, kui ajuverejooksu korral hakatakse tegema ravi, mis soodustab hoopis verejooksu," selgitab perearst.

REKLAAMTEKST

Kui liigne higistamine teeb muret...

Liigne higistamine on probleem, mis valmistab muret paljudele inimestele.
Erinevate antiperspirantide ja deodorantide abil saame küll ära hoida tugevama higilõhna ja suuremad higiplekid, ent täielikku kindlustunnet ei paku need meile ikkagi.

Millest on tingitud liigne higistamine?
Liigse higistamise põhjuseid on erinevaid – ülekaalulisus, naistel üleminekuiga, mõningad ravimid, haigused. Ent tihtipeale ei ole liigsele higistamisele mingit mõistlikku selgitust, sest tegemist võib olla lihtsalt inimese eripäraga.

Salvei – higistamisabi loodusest
Väga tõhusa higistamisvastase toimega on meile kõigile teada-tuntud salvei. Salvei higistamist pärssiv toime tuleneb tema koostisesse kuuluvast rosmariinhappest, mis pärsib higiproduktsiooni kuni 52%.
Higieritust vähendab isegi tavaline salveitee, kuid piisava toime saamiseks peaks ära jooma väga suure koguse teed.

Nüüdseks on liigse higistamise vastu apteegis müügil salvei ekstrakti sisaldavad Nosweat® kapslid. Nosweat® kapslite eeliseks on see, et need toimivad üle kogu keha, mitte vaid paikselt nagu teised higistamist vähendavad tooted.

Nosweat kapslid – stopp liigsele higistamisele!
Nosweat® kapslid sobivad kasutamiseks kõigile, kellel on probleeme ülemäärase higistamisega. Nosweat® kapslitest on abi nii ülekaalust tingitud higistamise, klimakteeriumiga kaasnevate higistamishoogude kui ka emotsionaalse higistamise, öise higistamise, käte, jalgade või kaenlaaluste higistamise korral. Nosweat® kapslite higistamist pärssiv toime avaldub kaks tundi pärast esimest manustamist ja kestab umbes 6 tundi.

NOSWEAT® kapslid
- higiproduktsioon väheneb kuni 52%
- toime avaldub 2 tunni jooksul
- toime kestus kuni 6 tundi
- võib kasutada nii kuurina kui lühiajaliselt

Nosweat® kapslid on müügil apteekides. Lisainfo apteegist või tel 733 8080 KBM PHARMA

Melanoom – vaata ja tegutse

Naha jälgimine ja teadlikkuse kasvatamine aitab melanoomi õigel ajal avastada ja ka vältida.

Vilve Torn
vilve.torn@epl.ee

Sel aastal kannab melanoomipäev sõnumit „Vaata ja tegutse!”. Põhja-Eesti regionaalhaigla üld- ja onkokirurgia keskuse melanoomi ja nahakasvajate üksuse onkodermatoloogi-vanemarsti dr Marina Terase sõnul on väga hea, et melanoomist aeg-ajalt räägitakse ja inimestele meelde tuletatakse, et oma (ja ka elukaaslase, sõbra, tuttava) nahka tuleks jälgida. Nii võiks ka juuksur, kosmeetik või massöör oma kliendile öelda, kui ta kummalisevõitu laiku või moodustist märkab.

Samal ajal ei taha dr Teras melanoomil peatudes teemat sugugi hüsteerilises võtmes käsitleda. „Melanoomi haigestumine on küll kasvanud, aga selles valguses mängib kindlasti oma osa see, et teavitus- ja diagnoosimisvõimalused on ka oluliselt paremaks muutunud ning skriinimine on aktiivsem. Probleemi suurem raskuspunkt on kaugelearenenud melanoomi esinemissagedus ja sellest tulenev haiguse kiire lõpp.” Ühtlasi kinnitab dr Teras, et mingil moel kasvatab nahavähki haigestumist uuel ajal siiski tohutu ihalus piparkoogivärvi päevituse järele. „Me töötame ise nimelt loodusele vastu ja hele tahab tumedaks muutuda. Paraku on harjumusel suur jõud.” Nii pruunistatakse end selle eesmärgi nimel tunde rannas ja võetakse ette äkilisi solaariumiseansse ehk liialdatakse. Eriti peaks pöörama tähelepanu laste päikesekäitumisele ja jälgima nende tegemisi selle puhul.

Mingil määral kasvatab nahavähki haigestumist uuel ajal siiski tohutu ihalus piparkoogivärvi päevituse järele. Foto: Shutterstock

Mõõdukas kogus päikest

Lapseea päikesepõletused on ebasoovitavad ilmingud ja suurendavad hilisemas eas nahakasvajate tekke riski.

Dr Teras tahab aga kõigile südamele panna, et melanoomi hirmu kartuses ei maksa ka teise äärmusesse langeda ja päikest täiesti vältima hakata. Päikesel on meie elus väga oluline roll, sest poole aastast elame nagunii karmis ja pimedas kliimas. Siiski tasub teada, et päikese- ehk D-vitamiini piisava koguse saab tavaolukorras kätte ka siis, kui 15% kehapinnast on päikese käes avatuna 15–30 min. Probleemseks muutub D-vitamiini kättesaadavus sügistalvisel perioodil, kuid ka siis peaks solaariumile eelistama pigem vitamiini suukaudset manustamist. Oluline on päikese käes viibides pidada loomulikult silmas ka erinevaid nahatüüpe – põhjamaiselt hele nahatüüp on tunduvalt rohkem aldis päikesepõletusele kui lõunamaine nahatüüp.

Melanoom ei anna sageli mingeid kaebusi ja kasvab mõnikord aastaid.

Loevad muudki tegurid

Melanoomi haigestumisel mängivad alati oma rolli ka geneetika ja immuunsüsteemi seisund. Igal inimesel melanoomi ikkagi ei teki, on individuaalseid eeldusi, aga ka tegureid, mille olulisusest ning omavahelistest seostest pole veel lõpuni aru saadud. Huvitav on ka see, et kui mujal maailmas haigestuvad mehed melanoomi veidi sagedamini, eriti vanemas eas, siis Eestis peegeldab statistika vastupidist. Meie meeste, eriti üle 40-aastaste teadlikkust oma naha seisundist saab oluliselt parendada ja nemad peaks lisaks uroloogile külastatama ka dermatoloogi.

Melanoomi varajase avastamise tähtsust hindab dr Teras väga, sest iga haigust on kergem ravida, kui sellele õigel ajal jaole saadakse. Paraku kohtab ta oma vastuvõtul üsna tihti patsiente, kelle kolle on juba sügaval nahas ja veritseb. Üks põhjus on kindlasti see, et melanoom ei anna väga sageli nahal mingeid kaebusi ja kasvab mõnikord aastaid, aga samal ajal on ka elanikkonna teadlikkus vähene. Suurim probleem kogu maailmas on just selliste patsientidega.

Vahel tuleb arstide töös ette neidki juhtumeid, kus probleemne koht ise nahalt ära kaob ja asukohta muudab. „Melanoom ei kulge alati metastaasidega, aga mida sügavamale see on kasvanud, seda suurem on tõenäosus kaugsiireteks.”

Teisalt võib melanoom esineda ka piirkondades, kust teda otsida ei oskagi. See võib olla varvaste vahel, genitaalide- ja pärakupiirkonnas, suu limaskestal, söögitorus, peanahal juuste all ja ka silmas. Siis annab ta endast näiteks märku nägemise häirumisega.

Melanoom võib esineda ka piirkondades, kust teda otsida ei oskagi.

PERH-i nahakasvajate ja melanoomi keskus alustas tööd 2011. Selle loomise tingis vajadus läheneda selle valdkonna probleemidele tervikliku. Nüüd ongi kõik vajalikud lülid täidetud – terviklik süsteem vaatab, diagnoosib, jälgib ja ravib.

Kasvata teadlikkust

Tänaseks tõestab üksuse olulisust see, et nõudlus on suurem, kui patsiente vastu võtta suudetakse – sestap pääseb siia esmastele aegadele ainult saatekirjaga.

Dr Terase sõnul töötab kogu meeskond pidevalt selle nimel, et eelkõige jõuaksid vastuvõtule need, kes kohe konsultatsiooni ja ravi vajavad. „Samas – kui patsient on tõsises hädas: tal on tüsistunud healoomuline põletikuline kolle või muul moel segav mure, kuulame alati probleemi ära ja lahendame selle, st vajadusel ravime.” Üldjuhul keskendub keskus siiski pahaloomulistele kasvajatele, nende skriinimisele, jälgimisele ja ravile. Teisalt on üksus ikkagi loodud ja tegevus suunatud suures osas ka sellele, et saavutada teadlikkuse tõusu. Samuti hindab ta väga perearstide suurt abi, eriti haigete õigeaegsel suunamisel ravile ja konsultatsioonile. Siin on oluline kogu naha võrdlev jälgimine. Dr Teras on tihti ise sattunud olukorda, kus pealtnäha terve nahaga patsiendil on haigus peidus hoopis näiteks aluspükste või sokiserva all.

Tallinna Linnaplaneerimise Amet

TEATAB

Teade detailplaneeringutest Tallinnas:

Tallinna Linnavalitsus otsustas 6. mai 2013 istungil:
1. korraldusega nr 623 –k:
algatada Kristiine linnaosas 0,88 ha suurusel maa-alal Algi tn 59 kinnistu detailplaneeringu koostamine. Detailplaneeringu eesmärk on muuta Algi tn 59 kinnistu ärimaa sihtotstarve elamumaaks ning määrata ehitusõigus kuni 3-korruseliste korterelamute ehitamiseks. Lisaks antakse planeeringus heakorrastuse, haljastuse, juurdepääsuteede, parkimise ja tehnovõrkudega varustamise põhimõtteline lahendus.
1.1 Detailplaneeringu koostamise korraldaja on Tallinna Linnaplaneerimise Amet (aadress Vabaduse väljak 7, 15198 Tallinn), koostaja on RUUM JA MAASTIK OÜ (aadress Väike-Ameerika 20-11, 10129 Tallinn) ja detailplaneeringu kehtestab Tallinna Linnavalitsus (aadress Vabaduse väljak 7, 15198 Tallinn).
1.2 Mitte algatada Algi tn 59 kinnistu detailplaneeringu keskkonnamõju strateegilist hindamist:
1.2.1 detailplaneeringuga ei kavandata eeldatavalt olulise keskkonnamõjuga tegevust, sh näiteks tootmist, ulatusliku elamurajooni rajamist ega muud tegevust, millega kaasneks keskkonnaseisundi või looduslike alade kahjustumist, sh vee, pinnase, õhu saastatust, olulist jäätmetekke või mürataseme suurenemist;
1.2.2 lähtudes planeeringuala ja selle lähiümbruse keskkonnatingimustest ja maakasutusest, ei põhjusta amortiseerunud tootmishoonete asemele kuni 3-korruseliste korterelamute rajamine ning sihtotstarbeline kasutamine antud asukohas olulist keskkonnamõju. Tegevusega kaasnevad võimalikud mõjud on ehitusaegsed, nende ulatus piirneb peamiselt planeeringualaga ning avariiolukordade esinemise tõenäosus on väike, kui detailplaneeringu elluviimisel arvestatakse detailplaneeringu ja ehitusprojektide tingimusi ning õigusaktide nõudeid;
1.2.3 planeeringuga kavandatav tegevus ei põhjusta looduskeskkonna vastupanuvõime ega loodusvarade taastumisvõime ületamist, sest planeeringualal ja piirkonnas on juba kujunenud inimtegevuse poolt oluliselt mõjutatud hoonestatud linnakeskkond ning planeeringu elluviimisega ei kaasne olulist mõju looduskeskkonnale;
1.2.4 Kristiine linnaosas Algi tänava äärsel väikeelamute alal ei paikne kaitstavaid loodusobjekte, Natura 2000 võrgustiku alasid ega teisi maastikuliselt ja ökoloogiliselt väärtuslikke või tundlikke alasid, mida planeeringuga kavandatav tegevus võib mõjutada;
1.2.5 detailplaneeringu elluviimisega ei avaldata olulist mõju kõrghaljastusele, kui hoonestusala valitakse väärtuslikust kõrghaljastusest vabale alale ning tagatakse I ja II ning võimalusel III väärtusklassi kõrghaljastuse säilimine. Likvideeritav väheväärtuslik haljastus kompenseeritakse asendusistutustega vastavalt Tallinna Linnavolikogu 19. mai 2011 määruse nr 17 „Puu raieks ja hooldusl0ikuseks loa andmise tingimused ja kord“ tingimustele. Alale on ette nähtud uushaljastus ning tagada tuleb nõutav haljastuse osakaal kinnistul;
1.2.6 detailplaneeringuga kavandatav tegevus ei kahjusta kultuuripärandit, inimese tervist, heaolu ega vara. Planeeringu elluviimisel ja korterelamute ehitamise tulemusel suureneb mõnevõrra piirkonna liikluskoormus ning sellega kaasnev müra ja õhusaaste, kuid eeldatavasti ei ole mõju oluline. Detailplaneeringu käigus viiakse läbi radooniuuring ning esitatakse meetmed radooniohutu hoone projekteerimiseks;
1.2.7 detailplaneeringu koostamise käigus selgitatakse keskkonnaseisundi hinnanguga pinnase ja pinnasevee reostuse esinemine alal, arvestades alal varem toimunud tegevust. Kui võimalik reostus likvideeritakse alalt enne ehitustööde algust nõuetekohaselt, ei kaasne planeeringu elluviimisel reostusest olulist mõju;
1.2.8 detailplaneeringuga kavandatava tegevusega ei kaasne olulisel määral soojuse, kiirguse ega lõhna teket, valgusreostust tekib valgustusest ja sõidukite tuledest, vibratsiooni võib esineda hoonete ehitamisel. Samuti on tavapärasest suuremas koguses jäätmeteke seotud peamiselt lammutus- ja ehitustöödega, mille käigus jäätmed käideldakse vastavalt nõuetele;
1.2.9 detailplaneering on kooskõlas Tallinna üldplaneeringu maakasutuse juhtotstarbega.
1.3 Kristiine Linnaosa Valitsusel korraldada detailplaneeringu lähteseisukohtade ja eskiislahenduse tutvustamiseks väljapanek ning avalik arutelu.
1.4 Detailplaneeringu algatamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamata jätmise otsusega saab tutvuda Tallinna Keskkonnaametis, Harju tn 13, esmaspäeviti kell 14-18 ja neljapäeviti kell 9-12 ning Tallinna õigusaktide registris aadressil https://oigusaktid.tallinn.ee/.

2. korraldusega nr 624 –k:
algatada Kristiine linnaosas 0,29 ha suurusel maa-alal Kotka tn 4a // Nõmme tee 3a kinnistu detailplaneeringu koostamine. Detailplaneeringu eesmärk on Kotka tn 4a // Nõmme tee 3a kinnistu 25% äri- ja 75% tootmismaa sihtotstarbe muutmine elamumaaks ning ehitusõiguse määramine kuni 4-korruselise korterelamu ehitamiseks. Lisaks antakse planeeringus heakorrastuse, haljastuse, juurdepääsuteede, parkimise ja tehnovõrkudega varustamise põhimõtteline lahendus.
2.1 Detailplaneeringu koostamise korraldaja on Tallinna Linnaplaneerimise Amet (aadress Vabaduse väljak 7, 15198 Tallinn), koostaja on Pluselement OÜ (aadressTüve tn 5a-7, 11316 Tallinn) ja detailplaneeringu kehtestab Tallinna Linnavolikogu (aadress Vana-Viru 12, 15080 Tallinn).
2.2 Mitte algatada Kotka tn 4a // Nõmme tee 3a kinnistu detailplaneeringu keskkonnamõju strateegilist hindamist:
2.2.1 detailplaneeringuga ei kavandata eeldatavalt olulise keskkonnamõjuga tegevust, sh näiteks tootmist, elurajooni rajamist ega muud olulise keskkonnamõjuga ehitustegevust, millega kaasneks keskkonnaseisundi kahjustumist sh vee, pinnase, õhu saastatust, olulist jäätmetekke või mürataseme suurenemist;
2.2.2 lähtudes planeeringuala ja selle lähiümbruse keskkonnatingimustest ja maakasutusest, ei põhjusta endise kütusehoidla ja katlamaja asemele 4-korruselise korterelamu rajamine ning sihtotstarbeline kasutamine antud asukohas olulist keskkonnamõju. Tegevusega kaasnevad võimalikud mõjud on ehitusaegsed, nende ulatus piirneb peamiselt planeeringualaga ning avariiolukordade esinemise tõenäosus on väike, kui detailplaneeringu elluviimisel arvestatakse detailplaneeringu ja ehitusprojektide tingimusi ning õigusaktide nõudeid;
2.2.3 planeeringuga kavandatav tegevus ei põhjusta looduskeskkonna vastupanuvõime ega loodusvarade taastumisvõime ületamist, sest planeeringualal ja piirkonnas on juba kujunenud inimtegevuse poolt oluliselt mõjutatud hoonestatud linnakeskkond ning planeeringu elluviimisega ei kaasne olulist mõju looduskeskkonnale;
2.2.4 Kristiine linnaosas Kotka tänava ja Nõmme tee vahelisel väikeelamute alal asuval planeeringualal ega lähiümbruses ei paikne kaitstavaid loodusobjekte, Natura 2000 võrgustiku alasid ega teisi maastikuliselt ja ökoloogiliselt väärtuslikke või tundlikke alasid, mida planeeringuga kavandatav tegevus võib mõjutada;
2.2.5 detailplaneeringu elluviimisega ei avaldata olulist mõju kõrghaljastusele, sest likvideeritakse kaks väheväärtuslikku puud, mis kompenseeritakse see asendusistutustega vastavalt Tallinna Linnavolikogu 19. mai 2011 määruse nr 17 „Puu raieks ja hooldusl0ikuseks loa andmise tingimused ja kord“ tingimustele. Planeeringualal ei ole tuvastatud olulisi või väärtuslikke taime- ega loomaliike, keda planeeringus kavandatav tegevus võib ohustada;
2.2.6 detailplaneeringuga kavandatav tegevus ei kahjusta kultuuripärandit, inimese tervist, heaolu ega vara, sest planeeringu elluviimisega ei kaasne olulist õhusaaste ega müratasee suurenemist. Detailplaneeringus tehakse radooniuuring ning hoone projekteerimisel arvestatakse vajadusel radooniohutu hoone projekteerimisnõuetega;
2.2.7 detailplaneeringu käigus selgitatakse keskkonnaseisundi hinnangu ning pinnase ja pinnasevee reostusuuringuga reostuse esinemine alal, arvestades alal varem toimunud tegevust. Kui võimalik reostus likvideeritakse alalt enne ehitustööde algust nõuetekohaselt ei kaasne planeeringu elluviimisel olulist mõju keskkonnale;
2.2.8 detailplaneeringuga kavandatava tegevusega ei kaasne olulisel määral soojuse, kiirguse ega lõhna teket, valgusreostust tekib valgustusest ja sõidukite tuledest, vibratsiooni võib esineda hoone ehitamisel. Samuti on tavapärasest suuremas koguses jäätmeteke seotud peamiselt ehitustöödega, mille käigus jäätmed käideldakse vastavalt nõuetele;
2.2.9 detailplaneering on kooskõlas Tallinna üldplaneeringu maakasutuse juhtotstarbega.
2.3 Kristiine Linnaosa Valitsusel korraldada detailplaneeringu lähteseisukohtade ja eskiislahenduse tutvustamiseks väljapanek ning avalik arutelu.
2.4 Detailplaneeringu algatamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamata jätmise otsusega saab tutvuda Tallinna Keskkonnaametis, Harju tn 13, esmaspäeviti kell 14-18 ja neljapäeviti kell 9-12 ning Tallinna õigusaktide registris aadressil https://oigusaktid.tallinn.ee/.

3. korraldusega nr 625 –k:
algatada Pirita tee 56 // 58 // 60 // 62 // 64 // 66 // 68 // 70 // 72 // 72a // 74 // 76 kinnistu ja lähiala detailplaneeringu koostamine. Kesklinnas asuva planeeritava maa-ala suurus on 5,54 ha. Detailplaneering soovitakse koostada eesmärgil määrata Pirita tee 56 // 58 // 60 // 62 // 64 // 66 // 68 // 70 // 72 // 72a // 74 // 76 kinnistule ehitusõigus kolme kuni 3 maapealse korrusega hoone rajamiseks ja olemasolevate hoonete säilitamiseks. Lisaks määratakse planeeringus heakorrastuse, haljastuse, juurdepääsuteede, parkimise ja tehnovõrkudega varustamise põhimõtteline lahendus.
3.1 Detailplaneeringu koostamise korraldaja on Tallinna Linnaplaneerimise Amet (aadress Vabaduse väljak 7, 15198 Tallinn), koostaja on Osaühing Linnalahendused (aadress Kaunase pst 36-10, 50706 Tartu) ja detailplaneeringu kehtestab Tallinna Linnavolikogu (aadress Vana-Viru 12, 15080 Tallinn).
3.2 Mitte algatada Pirita tee 56 // 58 // 60 // 62 // 64 // 66 // 68 // 70 // 72 // 72a // 74 // 76 kinnistu ja lähiala detailplaneeringu keskkonnamõju strateegilist hindamist. Keskkonnamõju strateegilise hindamise eelhinnangu põhjal ei ole detailplaneeringu koostamisel keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimine vajalik järgmistel põhjustel:
3.2.1 detailplaneeringus ei kavandata eeldatavalt olulise keskkonnamõjuga tegevust, sh näiteks tootmist, ulatusliku elamurajooni rajamist ega muud tegevust, millega kaasneks keskkonnaseisundi või looduslike alade kahjustumist, sh vee, pinnase, õhu saastatust, olulist jäätmetekke või mürataseme suurenemist;
3.2.2 lähtudes planeeringuala ja selle lähiümbruse keskkonnatingimustest ja maakasutusest, ei põhjusta Eesti Ajaloomuuseumi Maarjamäe kompleksi arendamine (tallihoone rekonstrueerimine ja 3 uue muuseumihoone rajamine) ning sihtotstarbeline kasutamine antud asukohas olulist keskkonnamõju. Tegevusega kaasnevad võimalikud mõjud on ehitusaegsed, nende ulatus piirneb peamiselt planeeringualaga ning avariiolukordade esinemise tõenäosus on väike, kui detailplaneeringu elluviimisel arvestatakse detailplaneeringu ja ehitusprojektide tingimusi ning õigusaktide nõudeid;
3.2.3 planeeringus kavandatav tegevus ei põhjusta looduskeskkonna vastupanuvõime ega loodusvarade taastumisvõime ületamist, sest uued hooned planeeritakse olemasoleva muuseumikompleksi mahus ning planeeringu elluviimisega ei kaasne olulist mõju looduskeskkonnale;
3.2.4 Kesklinnas Maarjamäel Pirita tee äärsel ühiskondlike hoonete alal asuval planeeringualal ega vahetus läheduses ei paikne kaitsealasid ega Natura 2000 võrgustiku alasid, mida planeeringus kavandatav tegevus võib mõjutada. Planeeringuala külgneb kaitstava looduse üksikobjekti, Maarjamäe paekalda kaitsevööndiga, kuid planeeritav hoonestus kaitstavale objektile olulist mõju ei avalda, sest olemasoleva olukorraga võrreldes sinna muudatusi ei kavandata;
3.2.5 detailplaneeringu elluviimisega ei avaldata olulist mõju kõrghaljastusele, kui hoonestusala valitakse väärtuslikust kõrghaljastusest vabale alale ning tagatakse I ja II ning võimalusel III väärtusklassi kõrghaljastuse säilimine. Likvideeritav väheväärtuslik haljastus kompenseeritakse asendusistutustega vastavalt Tallinna Linnavolikogu 19. mai 2011 määruse nr 17 „Puu raieks ja hooldusl0ikuseks loa andmise tingimused ja kord” tingimustele. Uushaljastus tuleb sobitada muuseumikompleksi ajaloolise miljööga;
3.2.6 detailplaneeringus kavandatav tegevus ei kahjusta kultuuripärandit, kui arvestatakse alal kehtivate piirangute ja kitsendustega. Muuseumikompleksi kuulub 9 arhitektuurimälestist, mis planeeringuga säilitatakse. Uue hoonestuse lahendus peab lähtuma ala ajaloolisest hoonestusest ning maa-ala planeerimine ja kujundamine lähtuma muinsuskaitse eritingimustest;
3.2.7 detailplaneeringus kavandatav tegevus ei kahjusta inimese tervist, heaolu ega vara, sest planeeritava tegevusega ei kaasne olulist liikluskoormuse, õhusaaste ega müratasemete suurenemist;
3.2.8 detailplaneeringu alal ei ole tuvastatud keskkonda saastavaid objekte ega jääkreostust ning alal ei ole varem toimunud tootmist ega muud keskkonnaohtlikku tegevust. Seetõttu ei ole eeldada ka olulist pinnase või vee reostust, mis seaks piirangud edasisele ehitustegevusele;
3.2.9 detailplaneeringus kavandatava tegevusega ei kaasne olulisel määral soojuse, kiirguse ega lõhna teket, vähest valgusreostust tekib valgustusest ja sõidukite tuledest, vibratsiooni võib esineda hoonete ehitamisel. Samuti on tavapärasest suuremas koguses jäätmeteke seotud peamiselt ehitustöödega, mille käigus jäätmed käideldakse vastavalt nõuetele;
3.2.10 detailplaneering on kooskõlas Tallinna üldplaneeringu maakasutuse juhtotstarbega.
3.3 Tallinna Kesklinna Valitsusel korraldada detailplaneeringu lähteseisukohtade ja eskiislahenduse tutvustamiseks väljapanek ning avalik arutelu.
3.4 Detailplaneeringu algatamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamata jätmise otsusega saab tutvuda Tallinna Keskkonnaametis, Harju tn 13, esmaspäeviti kella 14.00 kuni 18.00 ja neljapäeviti kella 9.00 kuni 12.00 ning Tallinna õigusaktide registris aadressil https://oigusaktid.tallinn.ee/.

4. korraldusega nr 626 –k:
algatada Pärnu mnt 113 // Rapla tn 1 ja Rapla tn 3 kinnistute ning lähiala detailplaneeringu koostamine. Kesklinnas asuva planeeritava maa-ala suurus on 0,22 ha. Detailplaneering koostatakse eesmärgil liita Pärnu mnt 113 // Rapla tn 1 ja Rapla tn 3 kinnistud, määrata ehitusõigus moodustatavale ärimaa sihtotstarbega krundile kuni 13 maapealse ja 2 maa-aluse korrusega ärihoone rajamiseks ning krundi kasutamise tingimused.
4.1 Detailplaneeringu koostamise korraldaja on Tallinna Linnaplaneerimise Amet (aadress Vabaduse väljak 7, 15198 Tallinn), koostaja on Zeta OÜ (aadress Ehitajate tee 111-48, 13517 Tallinn) ja detailplaneeringu kehtestab Tallinna Linnavolikogu (aadress Vana-Viru 12, 15080 Tallinn).
4.2 Mitte algatada Pärnu mnt 113 // Rapla tn 1 ja Rapla tn 3 kinnistute ning lähiala detailplaneeringu keskkonnamõju strateegilist hindamist. Keskkonnamõju strateegilise hindamise eelhinnangu põhjal ei ole detailplaneeringu koostamisel keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimine vajalik järgmistel põhjustel:
4.2.1 detailplaneeringus ei kavandata eeldatavalt olulise keskkonnamõjuga tegevusi, sh näiteks tootmistegevust, ulatusliku elamupiirkonna rajamist ega muud olulise keskkonnamõjuga ehitustegevust, millega kaasneks keskkonnaseisundi kahjustumist, sh vee, pinnase, õhu saastatust, olulist jäätmetekke või müratasemete suurenemist;
4.2.2 lähtudes planeeringuala ja selle lähiümbruse keskkonnatingimustest ja maakasutusest, ei põhjusta hoonestamata alale ja hoone vareme asemele kuni 13-korruselise ärihoone rajamine ning sihtotstarbeline kasutamine antud asukohas olulist keskkonnamõju. Tegevusega kaasnevad võimalikud mõjud on ehitusaegsed, nende ulatus piirneb peamiselt planeeringualaga ning avariiolukordade esinemise tõenäosus on väike, kui detailplaneeringu elluviimisel arvestatakse detailplaneeringus ja ehitusprojektis määratud tingimusi ning õigusaktidest tulenevaid nõudeid;
4.2.3 planeeringus kavandatav tegevus ei põhjusta looduskeskkonna vastupanuvõime ega loodusvarade taastumisvõime ületamist, sest planeeringualal ja piirkonnas on juba kujunenud inimtegevusest oluliselt mõjutatud tihedalt hoonestatud linnakeskkond ning planeeringu elluviimisega ei kaasne olulist mõju looduskeskkonnale;
4.2.4 Kesklinnas Kitsekülas Pärnu maantee äärsel segahoonestusalal asuval planeeringualal ega lähipiirkonnas ei paikne kaitstavaid loodusobjekte, Natura 2000 võrgustiku alasid ega teisi maastikuliselt ja ökoloogiliselt väärtuslikke või tundlikke alasid, mida planeeringus kavandatav tegevus võib mõjutada;
4.2.5 detailplaneeringus kavandatav tegevus ei ohusta kultuuripärandit. Planeeritava ala kontaktvööndisse jääb Kitseküla miljöövääruslik hoonestusala, kuid see ei ulatu planeeringualale;
4.2.6 detailplaneeringu elluviimisega ei avaldata olulist mõju kõrghaljastusele, sest planeeringualal ei kasva väärtuslikku haljastust. Olemasolev likvideeritav harilik vaher kompenseeritakse asendusistutusega vastavalt Tallinna Linnavolikogu 19. mai 2011 määruse nr 17 „Puu raieks ja hooldusl0ikuseks loa andmise tingimused ja kord” tingimustele. Alale nähakse ette rajada konteinerhaljastus haljastusprojekti alusel;
4.2.7 detailplaneeringus kavandatava tegevusega ei kahjustata inimeste tervist, heaolu ega vara. Detailplaneeringu ala paikneb tiheda liiklusega Pärnu maantee ääres, mistõttu tuleb planeeringus modelleerida auto- ja trammiliikluse müratasemed ning projekteerimisel rakendada meetmeid müra normtasemete tagamiseks hoones. Detailplaneeringus tehakse radooniuuring ja hoone projekteerimisel arvestatakse radooniohutu hoone projekteerimisnõuetega. Insolatsiooniuuringu järgi on planeeritava hoone lähiala elamutes ja lasteaias planeeringu elluviimise tulemusel tagatud nõutav insolatsiooni määr;
4.2.8 detailplaneeringu alal ei ole tuvastatud keskkonda saastavaid objekte ega jääkreostust. Kui planeeritava hoone mahus olevast parklast kogutav vesi puhastatakse enne kanalisatsiooni juhtimist lokaalses puhastusseadmes ja ehituse käigus välditakse reostuse sattumist pinnasesse, ei esine negatiivset mõju pinnasele ega põhjaveele. Detailplaneeringus selgitatakse hüdrogeoloogilises eksperthinnangus planeeritava hoone kahe maa-aluse korruse rajamisel tekkiva põhjavee alanduslehtri ulatus ning selle mõju lähedal asuvate hoonete püsivusele. Lisaks tuleb planeeritaval kinnistul näha ette suurte sademevee koormuste vähendamise meetmed;
4.2.9 tegevusega ei kaasne olulisel määral soojuse, kiirguse ega lõhna teket, valgusreostust tekib valgustusest. Vibratsiooni võib esineda hoone ehitamisel, samuti on tavapärasest suuremas koguses jäätmeteke seotud peamiselt lammutus- ja ehitustöödega, mille käigus jäätmed käideldakse vastavalt nõuetele;
4.2.10 Tallinna üldplaneeringus määratud maakasutuse juhtotstarbe muutmine väikeelamute alast ettevõtluse segahoonestusalaks ja Lõunaväila liiklusskeemi muutmine ei põhjusta olulist linnaruumilist mõju, sest planeeringulahendus lähtub asukoha muutunud situatsioonist elu- ja äripiirkonnaks ning tihendatavast magistraaltänava äärsest alast. Lisaks ei ole tiheda liiklusega magistraali äärne ala sobilik väikeelamute alaks.
4.3 Tallinna Kesklinna Valitsusel korraldada detailplaneeringu lähteseisukohtade ja eskiislahenduse tutvustamiseks väljapanek ning avalik arutelu.
4.4 Detailplaneeringu algatamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamata jätmise otsusega saab tutvuda Tallinna Keskkonnaametis, Harju tn 13, esmaspäeviti kella 14.00 kuni 18.00 ja neljapäeviti kella 9.00 kuni 12.00 ning Tallinna õigusaktide registris aadressil https://oigusaktid.tallinn.ee/.

Detailplaneeringutega saab tutvuda Tallinna planeeringute registris http://tpr.tallinn.ee/tpr/

Tallinna Kesklinna Valitsus

TEATAB

27.05-10.06.2013 on Tallinna Kesklinna Valitsuses võimalik tutvuda **Leete tn 9a kinnistu detailplaneeringuga**. Planeeritava maa ala suurus on 0,24 ha. Detailplaneeringu koostamise eesmärk on jagada Leete tn 9a kinnistu kolmeks elamumaa krundiks ning määrata kahele moodustatavale krundile ehitusõigus maa-aluse ja kuni 2 maapealse korrusega üksikelamu ehitamiseks ning ühele krundile jäävale üksikelamule maa-aluse ja 1 maapealse korrusega juurdeehitise ja 1 maapealse korrusega abihoone rajamiseks. Lisaks määratakse kruntide kasutamise tingimused. Detailplaneeringu materjalidega saab ülalnimetatud ajavahemikul tutvuda tööpäeviti Tallinna Kesklinna Valitsuses, Nunne tn 18, hoovimajas toas 32 ning Tallinna Linnavalitsuse, asukohaga Vabaduse väljak 7, I korruse infosaalis esmaspäeval 8.15- 18.00, teisipäevast neljapäevani 8.15-17.00 ning reedel 8.15-16.00. Detailplaneeringu materjalidega on võimalik tutvuda ka Tallinna linna planeeringute registris http://tpr.tallinn.ee/tpr/ (Internet Exploreri vahendusel)

Lasnamäe Linnaosa Valitsus

TEATAB

Tallinna Linnavolikogu 17. juuni 2010 määruse nr 33 „Reklaami või teabe eksponeerimiseks ehitise pinna kasutusse andmise kord” § 8 lõigete 1, 4, 5, § 19 lõige 1, § 20 alusel, lähtudes Tallinna Linnavalitsuse 29.09.2010 korralduse nr 1463-k „Reklaami või teabe eksponeerimiseks Tallinna linnale kuuluva ehitise pinna otsustuskorras kasutusse andmise tasu miinimummäärade (alghindade) kehtestamine ja kooskõlas Lasnamäe Linnaosa Valitsuse põhimääruse § 8 lõige 1 antakse kasutusse otsustuskorras Aktsiaseltsile Tallinna Küte (registrikood 10811060) ehitise pind Lasnamäe tn 14/Majaka tn 1 juures teabekandja (infotahvli) paigaldamiseks. Lepingu tasu 32 eurot kalendrikuus. Lepingu kehtivus 20.05.2013-19.05.2016. Alus: Lasnamäe linnaosa vanema 7.05.2013 korraldus nr 1-15/100.

Põhja-Tallinna Valitsus

KORRALDAB

Kopli tn 16 ja Vabriku tn 5 kinnistute detailplaneeringu avaliku arutelu.
Guru Projekt OÜ töö nr DP-02-08, millega nähakse ette Põhja-Tallinnas 0,21 ha suurusel planeeringualal asuvate Kopli tn 16 ja Vabriku tn 5 kinnistute liitmine üheks 20% elamu- ja 80% ärimaa maakasutuse sihtotstarbega krundiks ning määratakse moodustatavale krundile ehitusõigus ühe 1- kuni 4-korruselise (sh katusekorrus), maa-aluse korrusega äripindadega elamu ehitamiseks. Kokku on kavandatud moodustada üks 20% elamu ja 80% ärimaa sihtotstarbega krunt ning üks transpordimaa sihtotstarbega krunt. Samuti on detailplaneeringuga lahendatud ala heakorrastus ja haljastus, juurdepääsud, parkimine ning tehnovõrkudega varustamine.
Detailplaneeringu avalik arutelu toimub 14.05.2013 algusega kell 15.00 Põhja-Tallinna Valitsuses, Niine tn 2.
Detailplaneeringuga saab tutvuda samuti Tallinna planeeringute registris http://tpr.tallinn.ee/tpr/
Informatsiooni saab telefonil 645 7003.

kuulutus.lehed.ee | Nüüd kuulutuste tellimine veelgi lihtsam. Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu – kõik ühest kohast! Reakuulutusi saab anda internetis aadressil **kuulutus.lehed.ee**, e-postiga **anni.koppel@lehed.ee** ning kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Info telefonil 680 4506.

12. MAI COCA-COLA PLAZA

PEREPÄEV

DINOAEG 3D	(EST)	PERE	11:35 / 13.50 / 16.35
DINOAEG 2D	(EST)	PERE	11:45
DINOAEG 2D	(RUS	PERE	11:40
KRUUDID 3D	(EST)	PERE	12.30 / 16.15
KRUUDID 2D	(EST)	PERE	11.30 / 13.50
KRUUDID 3D	(RUS)	PERE	13.35
SAMMY SEIKLUSED 3D	(EST)	PERE	11.20
PÕGENEMINE PLANEEDILT MAA 3D	(EST)	PERE	12.15
PÕGENEMINE PLANEEDILT MAA 2D	(EST)	PERE	11.40
PÕGENEMINE PLANEEDILT MAA 3D	(RUS)	PERE	11.30
SUUR JA KÕIKVÕIMAS OZ 3D	(EST JA RUS SUBT.)	MS6	13.40
HIIGLASETAPJA JACK 3D	(EST JA RUS SUBT.)	MS12	14.30
RAUDMEES 3 3D	(EST JA RUS SUBT.)	MS12	11.55 / 15.00

LAPSED 2,50€ 3,50€

TÄISKASVANUD 4,50€ 5€

JUST NAGU FILMIS | TÄPSEM INFO: WWW.FORUMCINEMAS.EE | MÄNGUASJU LOOSIB | OSALEMISEKS JÄTA OMA ANDMETEGA PILET PILETIKASSA JUURES OLEVASSE LOOSIKASTI. | KOMME JAGAB Chupa Chups | ERIPAKKUMINE Basilik | Coca-Cola Plaza

TÄNA KINOS ARTIS:

ARTIS KUNST ON KINOS

EUROPA CINEMAS MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION

09.05

Thérèse Desqueyroux	10:45	Samsara	15:00 | 20:00
Väärikad kinohommikud: Rohkem kui mesi	11:00	7. JAFF: Ouran Keskkooli Võõrustajate Klubi	17:00
Hannah Arendt	13:00	7. JAFF: Budori Gusko elu	19:15
Dinoaeg - eesti keeles	13:15 | 15:15	Ludwig II	21:25

www.kino.ee | Estonia pst. 9, Tallinn | Solarise keskus | Tel. 663 1380

www.kinosoprus.ee | Vana-Posti 8, Tallinn | Tel. 644 1919

TÄNA KINOS SÕPRUS:

KINO »SÕPRUS« EUROPA CINEMAS MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION PÄRIS KINO - AASTAST 1955

09.05

Justfilm: Must õhupall	15:00
esilinastus: Õlimäe õied	19:00
Maniakk	21:00

Vaata kino Sõprus nädalakava **www.kinosoprus.ee**

SUURIMA VALIKUGA KODUAIALAAT

LUIGE KEVAD 2013

10.-12. maini

Õu õdusaks, koduaed kauniks!

Lai valik kodu- ja aiakaupa seemnest saunani, asjatundjatelt hüva nõu

Kaasahaarav rahvalik meelelahutus

Kaupmeeste registreerimine www.luigelaat.ee

EESTI TÕUKARI 70 AASTAT USALDUSVÄÄRSUST

EESTI EKSPRESS SÕLTUMATU NÄDALALEHT 9. mai 2013

100 eestlaste lemmik-telesaadet

Toivo Tänavsuu kingitus emale:

pikem elu

5400 euro eest

Kadrioru häbitu JOKK riiete ja ehete ostmisel

Laste fond TARTU ÜLIKOOLI KLIINIKUM

Peetri ema Anne: "Peeter on meil eriti raskekujulise epilepsiavormiga voodihaige sünnist saati. Nüüd juba 15 aastat vajab ta jätkuvalt ööpäevaringset hoolitsust."

AITA AITAJAL AIDATA!

Aita meil tasuda sügava puudega voodihaigete laste lapsehoiuteenuse eest!

900 5025 5 EUR
900 5100 10 EUR
900 5500 50 EUR

www.lastefond.ee/peeter

Eesti Päevaleht, neljapäev, 9. mai 2013, Toimetaja: Anni Koppel , tel 680 4506, e-post: anni.koppel@lehed.ee

kuulutus.lehed.ee | Nüüd kuulutuste tellimine veelgi lihtsam. Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu – kõik ühest kohast! Reakuulutusi saab anda internetis aadressil **kuulutus.lehed.ee**, e-postiga **anni.koppel@lehed.ee** ning kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Info telefonil 680 4506.

Maaleht
HEA EESTI LEHT

LOE SELLE NÄDALA MAALEHEST:

Kuidas juubilar Arnold Rüütel venelastega tulevahetust pidas

» Maaleht esitab vähetuntud ja tundmatuid fakte sel nädalal 85. sünnipäeva tähistava Arnold Rüütli elust.

LOE VEEL:

» **MAALEHE ILMATARGAD ENNUSTAVAD:** suvel tuleb vähe nii vihma kui ka sääski.

» **EUROOPAL ON KASINUSEST MÕÕT TÄIS.** Mis saab edasi?

Looduskosmeetika

JANA KOEL

Raamatust „Looduskosmeetika" saad põhiteadmised, kuidas enda tarbeks kosmeetikume luua. Siit leiad retsepte meestele, naistele ja lastele. On šampoone ja kreeme, maske ja koorijaid. Kõiki neid saab kodus ise valmistada.

Endaloodud kehahooldusvahendid on palju suurema väega, sisaldavad lisaks kõikidele headele koostisosadele erilise annuse armastust ja hellust, mida tänapäeval on meil kõigil hädasti vaja.

104 lk, kk

Tellimiseks helista telefonil 680 4443 või külasta meie kodulehte www.healugu.ee

Maalehe Raamat

Kirjanike Maja

Kirjanike Maja musta laega saalis, Harju 1, Tallinn

15. mail kell 18.00

SUURTE RÜÜTLITE JA KANNUPOISTE JÄLGEDEL

Aarne Rubeni rüütliromaani "Karl Kiilaspea pärijad" esitlus. Juttu tuleb rüütlikultuurist ja -romaanidest ning keskaja olustikust. Kaasa teeb vanamuusikaansambel Rondellus.

Info telefonidel 6 276 410 ja 6 276 412
Pilet 2.-, (üli)õpilastele ja pensionäridele 1.-
Toetab Kultuurkapital

TALLINNA LINNATEATER

Suvelavastus
Pál-tänava poisid
juunis-juulis 20.00

Kassa: 66 50 800
www.linnateater.ee

AEG KAUBELDA!

Holmes & Meyers kutsub metsaomanikke läbi rääkima metsas planeeritavate raiete üle.

Ostame kasvava metsa raieõigust. Pakkuda võib lageraidest harvenduseni.
ERIPAKKUMINE! Pakume kasvava lepiku eest head hinda.

Lõhutud küttepuude müük, tellimine: tel 600 5323

HOLMES & MEYERS
Metsasõbralik ettevõtmine

tel 5553 3064, 5554 0620
e-post info@holmesmeyers.eu

Müüa lahustivaba vanniemaili koos paigaldusega. Garantii.

Tel nr 558 1222

Müük

- **Müügil kontorilauad.** Hind alates 35 eurot sisaldab KM. Kasutatud büroo- ja profimööbel. Tähetorni 21-i Tallinn E-R 10-17 Apuneks OÜ
- **Müüa lahustivaba vanniemaili koos paigalduse ja garantiiga.** Tel 558 1222.

Laen

- **Laen kinnisvara tagatisel** AS A&O LaenuGrupp. Tartu mnt 29 Tln. 648 6083 www.aolaenud.ee Tutvuge tingimustega, konsulteerige asjatundjatega.

Teenus

- **Õmblusmasinate remont.** Tel 551 6633, 656 6063. Rosmann.
- **KAARDID ENNUSTAVAD** **Tel 9001727** 24 h, h 1,09 €/min **www.ennustus.ee**

Ehitus/remont

- **Fepower OÜ kutsub osalema biokütusel aurukatlamaja hankel** nr.3-2_13/79-4/2012. Info rein.lepasson@tere.eu

Tervis

- **Parapsühholoog Ž. Stepanjan** aitab alkoholi- ja nikotiinisõltuvuse, ülekaalulisuse, radikuliidi ja stressi puhul. Konsultatsioon. Tel 5858 8910.

Eesti Päevaleht

Siiras kaastunne
Irina Geringule kalli

EMA

kaotuse puhul

Kolleegid Elektrilevi OÜst

Mälestame kallist kaaslast

ELLE LAINVÄED

ja avaldame kaastunnet lähedastele

Lavendel OÜ kollektiiv

Avaldame sügavat kaastunnet
Veljo Laanemäele

ISA

surma puhul

Töökaaslased OÜst Rekman

Harku Vallavolikogu ja Harku Vallavalitsus

mälestavad endist vallavanemat

ARVO MUSTA

ja avaldavad kaastunnet lähedastele

Avaldame sügavat kaastunnet
Reedale perega

RAIVO LAANEMÄE

surma puhul

Hinna ja tarbijakaitse teenistus

Teatame sügava kurbusega, et on lahkunud abikaasa, isa, vanaisa, vanavanaisa

VALERI SAKS

Ärasaatmine laupäeval, 11.mail kl 13.30 Pärnamäe Krematooriumis

Leinavad abikaasa lähedastega

Tallinna Reaalkooli 1962 a. 77.lennu a-klass

mälestab unustamatut klassivenda koolipäevilt

TOIVO TERASET

ning avaldab siirast kaastunnet lahkunu lähedastele

Tallinna Reaalkooli 77.lennu a-klass

mälestab kallist klassijuhatajat

ERIKA PASTAKUT

ning avaldab sügavat kaastunnet omastele

Avaldame sügavat kaastunnet
Kaie Selterile ema

LOREIDA SELTER
23.03.1927 - 07.05.2013

surma puhul

Ärasaatmine
Kose kirikus
10. mail kl 12

Töökaaslased Haigekassa Harju osakonnast

Teatame sügava kurbusega, et on lahkunud meie kallis

ARVO MUST

19.10.1936 - 6.05.2013

Ärasaatmine
Rannamõisa kirikus
11.mail kl 13

Abikaasa, pojad Erki ja Peeter peredega

Lahkunud on kallis
ema ja vanaema

VAIKE TAMMOJA

Ärasaatmine toimub
11. mail kl 13
Viljandi Pauluse kirikust
Pärnu maantee kalmistule

Mälestavad poeg ja lapselapsed

TELEVISIOON

ETV

06.55 Terevisioon
08.55 Draamasari Holby City haigla
09.55 Terevisioon*
11.55 Pealtnägija*
12.40 Eesti dokk Viru. Vabaduse saatkond (Eesti 2013)*
13.45 Peiar (Eesti Telefilm 1984)
14.10 Kuidas me elame aastal 2020?*
14.40 Tagamõtsa, 2/4 (ETV 2012)*
15.05 Vabariigi kodanikud (subtiitritega)*
16.00 Draamasari Holby City haigla*
17.00 Aktuaalne kaamera
17.10 Komöödiasari Hajameelselt abielus (Eesti 2006)
17.35 Draamasari Waterloo Roadi kool (Waterloo Road, Inglise 2007)
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
20.05 Kahekõne

20.30 Püramiidi tipus: Mäeinsener Arvi Parbo (ETV 2012)
21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm
21.30 Sport
21.40 Kapital
22.10 MI
22.35 Peterburi Maria teatri uue hoone avamine. Galakontsert (The Mariinsky II Opening Gala, Prantsuse/Vene 2013)
00.20 Draamasari Waterloo Roadi kool (Waterloo Road, Inglise 2007)*
01.10 Ringvaade*
02:22 ERR-i uudised

KANAL 2

06.00 Punased roosid*, 501
06.45 Joonissari Karlsson katuselt: Karlsson tembutab pimedas
07.10 Joonissari Delfiin Flipper: Neptuni sammas
07.35 Joonissari Multimaania
08.00 Reporter*
09.00 Roosa teemant*, 109
10.00 Küladetektiivid*, 28 : Reetlik papagoi
11.00 Kodus ja võõrsil*, 5492
11.30 Pilvede all*
12.30 Suur lotokolmapäev*
13.30 Doktor Oz
14.30 Komissar Rex: Kaliiber 7,65
15.30 Punased roosid, 502
16.30 Roosa teemant, 110
17.30 Kodus ja võõrsil, 5493
18.00 Küladetektiivid, 29 : Patune mägikarjus
19.00 Reporter
20.00 Mehed ja naised
21.30 Tupiktänava mehed

22.00 Mängufilm Känguru-Jack (Kangaroo Jack, Austraalia/ USA 2003)
23.45 Mängufilm Jesse Stone: Kadunud süütus (Jesse Stone: Innocents Lost, USA 2011)
01.30 Rizzoli ja Isles*: Mõrvapusle
02.15 Harry seadus*: Viimane tants
03.00 Reporter*
03.50 Hooaeg*
04.25 Aiasaade*
04.45 Kodusaade*
05:10 Kokasaade – Lusikas*

TV3

06.15 Multifilm Transformerid
06.40 Multifilm Pop Pixie
06.55 Multifilm Pop Pixie
07.05 Multifilm Smurfid
07.30 Multifilm Beyblade
07.55 Armastus võidab, 32*
08.55 Kirgede torm, 1627*
09.55 Vaprad ja ilusad, 6468*
10.20 Top Shop
10.35 Kälimehed: 4, 12
11.35 Kaitseinglid 4, 4
12.30 Minu imeline muutumine, 7*
13.30 Juurdlust viivad läbi sensitiivid 1, 14*
14.30 Vaprad ja ilusad, 6469
15.00 Lena, mu elu armastus, 92
16.00 Armastus võidab, 33
17.00 Kirgede torm, 1628

18.00 Kättemaksukontor 7, 3: Stringiteooria – 1
19.00 Seitsmesed uudised
20.00 Võimalik vaid Venemaal
20.30 Kättemaksukontor 9, 9: Dopingukütid 1
21.30 Selgeltnägijate tuleproov 13, 18
22.35 Kolmeraudne
23.35 Grey anatoomia 6, 19: Kaastunne vanematele
00.35 Euroopa Pokkeriturnee
01.40 Kondid 5, 9: Mängur toiduautos
02.30 Kinominutid
03.00 Kolmeraudne*
03.50 Võimalik vaid Venemaal*
04.15 Kinominutid*
04.40 Seitsmesed uudised
05:30 Lena, mu elu armastus, 92*

ETV2, KANAL 11, TV6, KANAL 12

ETV2

07.10 Animasari Vahva Roosi* **07.20** Animasari Tinga Tinga lood* **07.30** Piip ja Tuut hoiavad Eesti lippu kõrgel **07.35** Animasari Hiirelabor (2009)* **07.40** Animasari Näh (Inglise 2007)* **07.50** Animasari Geronimo Stiltoni lõbusad lood (Itaalia 2011)* **08.15** Lastetuba: Euroopa Liit* **08.35** Siiditeel, 4/16 (Eesti 2008) **09.00** Ringvaade* **10.05** Smallville (USA 2007) **10.44** ERR-i uudised **17.30** Õpiõu!: Tallinn (Eesti 2006)* **18.00** Jälle Hunt Kriimsilm (ETV 1985) **18.30** Lastetuba **18.50** Animasari Arva ära, kui palju ma sind armastan (Kanada 2012) **19.05** Animasari Loomaaia tee 64 (Prantsuse 2008) **19.20** Aktuaalne kaamera (viipekeeles) **19.30** Aktuaalne kaamera (vene keeles) **20.00** 4x4. Magadan, 6/10* **20.30** Erica, 12/13 (Being Erica, Kanada 2009) **21.15** Vana aja asjad (Eesti 2004) **21.30** Unustatud filmid Jälle kevad (Eesti 1983) **21.40** Unustatud filmid Kodukotus (Eesti 1984) **22.00** Vene draama Türgi gambiit, 3/4 (Turetskii gambit, Bulgaaria/Vene 2004)* **22.50** Samsungi rattamaratonide sari: Mulgi rattamaraton **23.35** Sipelga rada. Näitleja Marika Vaarik (ETV 2006) **00.34** ERR-i uudised

Kanal 11

05.30 Roosa teemant, 39 **06.15** Totaalne ärkamine! **09.00** Doktor Oz* **09.55** Ellen **10.50** Linnalegendid **11.20** Everwood* **12.10** Top Shop, 102 **12.25** Vampiir, vaim ja libahunt*, 13 **13.25** Põrgulikud köögid, 17 **14.25** Südametukse, 237 **15.15** Südametukse, 238 **16.10** Doktor Oz **17.05** Everwood **18.00** Pahad tüdrukud, 12 **19.10** Saladused **20.00** Hea naine **21.00** Õuehaldjad **21.30** Donna Hay kerged eined **22.00** Piinlikud kehad **23.00** Mehi jalaga segada **00.10** Reporter **01.10** Ellen **01.55** e-armastus, 26 **02.25** Saladused* **03.10** Doktor Oz **03.55** Pahad tüdrukud*, 12 **04.45** Reporter*

TV6

06.00 Hommikuraadio **08.30** Seitsmesed uudised **09.30** Kodu keset linna 4, 418 **10.00** Kutsuge Cobra 11 9, 14 **11.00** Las käia 3 **13.10** Top Shop **13.30** Kodu keset linna 4, 419 **14.00** Kutsuge Cobra 11 9, 14 **15.00** Farscape – kosmoses kaotsis 4, 73 **16.00** Kolmas kivi päikesest 5, 104 **16.30** Kutsuge Cobra 11 9, 15 **17.30** A-Rühm 4, 13 **18.30** Simpsonid 10, 10 **19.00** OTSE G4S-i korvpalli meistriliiga **21.00** KINOÕHTU: Las käia 4 **23.00** Naked & Funny 6 **23.30** Kinominutid **00.00** Valgekrae 2, 10 **01.00** Ameerika paps 2, 21 **01.30** Naked & Funny 6 **02.00** Salatoimikud 4, 76 **03.00** Jäähoki MM **05.00** Hommikuraadio **05.50** Uudistemagasin

Kanal 12

06.30 Krimi* **07.00** Reporter **08.00** Galileo* **08.30** MacGyver* **09.20** Conan*, 66 **10.10** Rannavalve **11.00** Jututuba **13.40** Komissar Rex* **14.35** Walker – Texase korravalvur* **15.25** MacGyver: Kadunud armastus, 1 **16.20** Kloun: Mälukaotus **17.10** Komissar Rex: Pimeviha **18.05** Walker – Texase korravalvur: Õige mees, vale aeg **19.00** Tuvikesed*: Kullasoon **19.30** Tuvikesed*: Suguvõsa **20.00** Galileo **20.30** Eesti kõige-kõige: Uus hooaeg! **21.00** Kaks ja pool meest* **21.30** Mängufilm Liblikaefekt 2 (The Butterfly Effect 2, USA 2006) **23.30** Conan, 70 : Adam Sandler, Molly Shannon, Nate Bargatze **00.20** Kaks ja pool meest: Suured tõprad **00.45** Tuvikesed: Ta arvas, et suudab **01.10** Tuvikesed: Elvise hullustus **01.35** Night Chat **05.00** Postimees.ee

HOROSKOOP

JÄÄR Omand, omamine ja kasutamine võivad mingil viisil suurema kaalu saavutada. Suhete liinis seonduvad need sõnad aga armukadedusega.

SÕNN Neetult ränk on see mäketõus! Tunned, et pead olema edukas ja see paine muudab sind morniks enesesundijaks. Püüa asjadele mänglevamalt läheneda.

KAKSIKUD Probleemiks võib olla keeruliste asjade kuhjumine. Suhtle pigem vana hea sõbraga kui uue ja võimalik et kahtlase taustaga tuttavaga.

VÄHK Sinu suhe mõne seltskonna, grupi või meeskonnaga võib olla ülemäära rivaalitsev. Kuid päev on soodne tuleviku planeerimiseks ja ka moodsa tehnika hankimiseks.

LÕVI Oled häälestatud üsna auahnelt ja ambitsioonikalt. Konkurendi areenilt väljatõrjumine tundub olevat eesmärk omaette. Kas maailm võitluseta on võimalik?

NEITSI Keerukas tehnika võib streikida ja sulle meelehärmi valmistada. Võid ka asju-esemeid kaotada või maha unustada. Sul on hea oskus näha asju uue pilguga.

KAALUD Sobiv hetk muudatuste tegemiseks, millelegi sootuks uue pilguga vaatamiseks ja mingi uue harjumuse või kombe juurutamiseks.

SKORPION Sinu suhted teistega on praegu pigem praktilist laadi ja seostuvad mingi konkreetse tegevusega. Kasuks tuleb ka sinu tutvus vajalike inimestega.

AMBUR Kui sind kummitab tööstress, siis võta asja ikka rahulikult! Kui teed vaimset tööd, tuleks kindlasti aeg-ajalt toolilt püsti tõusta ja selg sirgu ajada!

KALJUKITS Suudad endas esile tuua just selle, mille pärast sa inimestele meeldid. Sinus on loovust, mis aitab luua suhteid nendega, kellega see tavaliselt ei õnnestu.

VEEVALAJA Sul võib tekkida kiusatus midagi kiiruga ära teha – või vastupidi, sellega lõputult venitada ja otsida põhjendusi, miks seda teha ei saa.

KALAD Võimalusi on tegelikult palju rohkem, kui sulle tundub. Lõpeta kõik poolikud tegemised ning sa näed selgust.

ILM

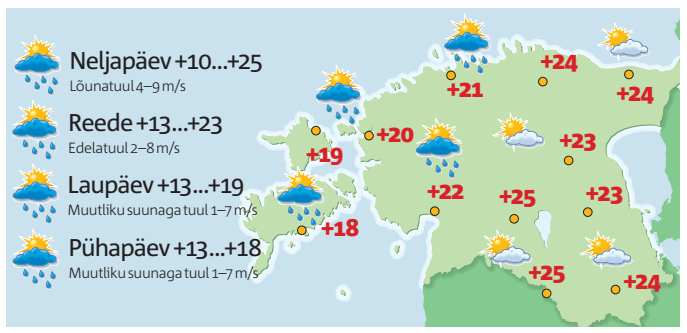

RISTSÕNA

	MÕISA-VALITSEJA EMANE KOER	ITAALIA MÄND ... ANGELES	KALA SIHILIKULT	KAUNIS-TAMA NORTH	TUHM, LÄIKETA MÄNGU-KAART	PLANEET NAISENIMI	ARGENTINA JALGPALLI-KUULSUS MEETER	BIITEL EI LIHA ... KALA	TSAARI-AEGNE MAAKOND TIGE HÄÄLITSUS
SOODSAMATE TINGIMUSTE KOGUM LEHEKÜLG									
LAGE KANDEV TUGIPOST MÕLA									
AJAÜHIK MEHENIMI									
KUNSTNIK ... LAIKMAA RIIK EUROOPAS									
JAAPANI SUURFIRMA SIIMENS									
KELKIMA, HOOPLEMA SUGULANE									
ATMOSFÄÄRI OLEK MANDER									
NÄITLEJA VARN									
KELLEGI ASET TÄITMA M, ... O									

ERKKI KÕLU PÄEVAANEKDOODID

●● Naine ärkab hommikul üles, läheb peegli ette ja silmitseb end tükk aega. Pöörab siis magava mehe poole ja sosistab tigedalt:
„Just sellise sa oledki ära teeninud!"

●● Schellenberg kutsus Stirlitzi enda juurde ja küsis:
„Mis te arvate, Stirlitz, kas sõda kestab maipühadeni?"
„Tõenäoliselt küll, ja ma arvan, et see võib venida isegi võidupühani," vastas Stirlitz.

●● USA uimastivastase võitluse agentuuri (DEA) agent külastab ühte farmerit ja nõuab õigust tema põllud üle vaadata.
„Muidugi, söör," vastab farmer.
„Ainult sellele põllule seal," näitab ta käega, „ärge mingil juhul minge..."
„Kuulge, minu selja taga on föderaalvalitsuse võim!" ajab agent end puhevile. „Kas näete seda kuramuse märki? See märk annab mulle õiguse minna sinna, kuhu tahan! Ka eramaale! Ilma igasuguste küsimuste või takistusteta! Kas on selge?"
„Okei, söör, teil on täielik õigus minna, kuhu iganes tahate."
Viie minuti pärast näeb farmer, kuidas agent ummisjalu tema poole tormab, kannul hiigelsuur ja tulivihane pull. Farmer viskab tööriistad maha, seab käed suu ette ja karjub agendile täiest kõrist:
„Sinu märk! Näita talle oma kuramuse märki!"

SUDOKU

Pappocom

Lahendused ja vihjed. www.sudoku.com

5			9		8			7
	1						8	
9			6		5			1
	6	7	3		4	8	9	
	5	2	8		9	1	3	
2			7		6			3
	4						2	
3			4		1			5

SUDOKU reeglid

●● Täida tühjad kohad numbritega 1 kuni 9. Numbrid 1 kuni 9 peavad esinema igas 9 veerus, igas 9 reas, igas 3 x 3 ruudus. Igas reas, igas veerus ja igas 3 x 3 ruudus võib iga number esineda ainult ühel korral.

Eelmise mängu lahendus.

5	2	7	3	1	8	4	6	9
3	6	8	9	2	4	1	5	7
4	1	9	6	5	7	8	2	3
9	8	4	5	3	1	2	7	6
1	3	6	8	7	2	9	4	5
7	5	2	4	9	6	3	8	1
2	4	5	1	6	3	7	9	8
6	7	3	2	8	9	5	1	4
8	9	1	7	4	5	6	3	2

Sudoku EPL-i veebiväljaandes
Mängi. www.epl.ee/sudoku

Pauer KRISTIAN PAUR

www.facebook.com/artistaloovburoo

Nemi LISE MYHRE

TEADUS

Tiit Kändler
teadustoimetaja

SUUNDUMUS

Süsihappegaasi turg kukub kokku

Süsihappegaasi atmosfääri paiskamise hinnad arvatakse Euroopa turul püsivat madalad kuni 2020. aastani. 16. aprillil otsustas Euroopa Parlament lubada mõned emissiooniload, mille kinnihoidmine toitis turgu. See tähendab, et turg tõenäoliselt ei toeta investeeringuid madala süsinikuemissiooniga energeetikasse – kuigi see seati 2005. aastal eesmärgiks. EPL

ARV

1,5 miljardit

Kaks aastakümmet pärast seda, kui müüki lasti esimesed geenmuundatud põlluviljade seemned, kasvatatakse GM-vilju nüüd maailmas kokku 1,5 miljardil hektaril. Rõhuv enamik neist kasvab USA-s, Brasiilias, Argentinas, Kanadas ja Indias. Nature

TERVIS

Tervistav: lisandiga roheline tee

Korea Vabariigi Keimyungi ülikooli meditsiinikooli teadlased uurisid rohelist teed. Rohelise tee aktiivsed osised, mis inhibeerivad seedetrakti glükoosi ja lipiide, on katehiinide nimelised flavonoidid. Selgus, et tõhusaks toimimiseks tuleks rohelist teed juua rohkem kui siiani arvati, aga ka katehiinide rohkus pole tervislik. Katsed hiirtega näitasid, et kui rohelisele teele oli lisatud polüetüleenglükooli, hakkas kehakaal vähenema ja vähenesid ka suhkruhaiguse sümptomid. Nature

TAIMED

Sõbertaimed aitavad seemnetel idaneda

Naabrite sosin parandab idanemist, leidsid Lääne-Austraalia ülikooli teadlased. Nad külvasid tšilliseemned eraldi ja koos tšillitaimede või basiilikuga. Naabertaimedeta idanes vähe seemneid. Kui taimed said seemnetega suhelda, idanes seemneid rohkesti. Kui seemned eraldati basiilikutaimedest, nii et neid ei saanud mõjutada ei valgus ega keemilised signaalid, idanesid nad nagu oleksid basiilikuga suhelnud. AlphaGalileo

Vasakukäelise elu dogma on purunemas

Vasaku käe kindast saab parema käe kinnas, kui see pahupidi pöörata. Vasakukäelise aminohappe molekuli paremakäeliseks pööramine nõuab biokeemilises mõttes üksnes mõnda lihtsat sammu.

Hakkab selguma, et loodus on teadlased üle kavaldanud ning kasutanud neid sammukesi vajalikes olukordades ikka ja jälle, ilma et seda oleks siiani märgatud.

Kui vaatate peeglisse, siis tunnete ennast ära. Kuid teised inimesed näevad teid teisiti kui teie oma peegelpilti. Mine tea, kas teie seda ära tunnetsite. Nägu ei ole peegelsümmeetriline. Ka teie keha ei ole seda, südagi asub ainult vasakul. Ka teie parem ja vasak käsi ei ole samaväärsed. Enamik inimesi eelistab paremat kätt ja nende jaoks valmistatakse käärid ja kirved ning nende jaoks on käitumisreeglid nagu teretamine.

Te olete kiraalne. Te olete peegeldumise mõttes selline, nagu on teid ehitanud aminohapped. Ka molekulid, millest teie keha on ehitatud, ei ole peegelsümmeetrilised, vaid kiraalsed. Valgud on ehitatud umbes kahekümnest aminohappest. Kummalisel moel on aminohappeid looduses kahte laadi – üks on teise peegelsümmeetriline paariline. Energeetiliselt on mõlemad võimalikud ja võrdsed. Kuid meie kehad, kõigi elusolendite kehad on ehitatud ainult üht laadi aminohapetest. Mingil seni teadmata põhjusel eelistati elu tekke ajal üht laadi aminohappeid, mida on hakatud nimetama vasakukäelisteks ehk L-aminohapeteks. Paremakäelised ehk D-aminohapped jäeti kõrvale. Või äkki ikka ei jäetud?

Paremakäelised aminohapped ei tööta meie kehas nagu vasakukäelised.

Olete korra ilming

Üldises plaanis on selge, miks te ei ole peegelsümmeetriline. Sest te olete korra ilming, korrastatus, mis on tagatud energia vooga läbi teie keha. Kuid kord, korrastatus tekib looduses paradoksaalsel moel sümmeetria rikkumisest. Sümmeetria tähendab, et joonis või muster jääb muutumatuks, kui seda mingil moel transformeeritakse – kas siis pööratakse või peegeldatakse. Lumehelves on sümmeetriline, seda võib 60 kraadi võrra pöörata, ta jääb ikka samaks. Kuid mikromaailmas sümmeetria puudub, sest toimuvad kiired fluktuatsioonid. Sümmeetria vajab aja püsivust.

Raske pole olla korras, korrastatud. Kõige raskem on asendada üht liiki kord teist liiki korraga. See ehk on põhjus, miks siiani pole teada, kuidas elu tekke käigus valiti välja vaid üht laadi, vasakukäelised aminohapped ning hakati neist ehitama valke ja nendest omakorda elusolendeid.

Rikuvad seadust

Johns Hopkinsi ülikooli neuroteadlane Solomon Snyder on uurinud paremakäeliste aminohapete funktsiooni ajus. „Need molekulid rikuvad esimest imetajate bioloogia seadust ning nagu enamikul puhkudel teaduses ütlevad mõned inimesed, kui midagi tõeliselt erinevat või uut välja koorub, et see on naeruväärne," kommenteeris ta ajakirjale Scientific American.

Snyder näitas 1990. aastatel, et mõned paremakäelised aminohapped tegutsevad ajus neurotransmitteritena, signaalide vahendajatena. 2002. aastal määras Sydney ülikooli teadlane Philip Kuchel, et nokklooma mürk sisaldab paremakäelisi aminohappeid. 2009. aasta avastati Harvardi ülikoolis, et mõned paremakäelised aminohapped täidavad olulist osa bakterite rakuseintes.

Nüüdseks on üha lisandunud fakte, et D-aminohapped organismides tegutsevad ja võivad olla vajalikud aju arenguks. Nende puudus võib viia isegi skisofreenia või ajurabanduseni. Snyder on leidnud, et meie rakkudes on ensüüm, mis pöörab aminohappe seriini vasakukäelisest paremakäeliseks.

Ka Eesti teadlased tegelevad kiraalsuse mõistatusega. TTÜ professor akadeemik Margus Lopp selgitab, et neid huvitab, kuidas genereerida kiraalsust mittekiraalsetest ainetest. „Meie üks meelisteema praegu on organokatalüüs: kuidas panna väikesed orgaanilised molekulid tegema ensüümilaadset tööd." ●

Kiraalsuse kirev maailm

Kiraalsus ehk käelisus on asümmeetria omadus, mis on tähtis nii paljudes teadustes kui ka elus. Kiraalne objekt ei ole peegelsümmeetriline, see tähendab, et seda ei saa tasapeeglis peegeldades iseenda peale asetada.

1 Aminohapped on kiraalsed nagu inimese käed

Paremal ja vasakul käel on pöial, nimetissõrm ja teised sõrmed samas järjekorras, kuid on teineteise peegelkujutised nii nagu kiraalsed molekulidki.

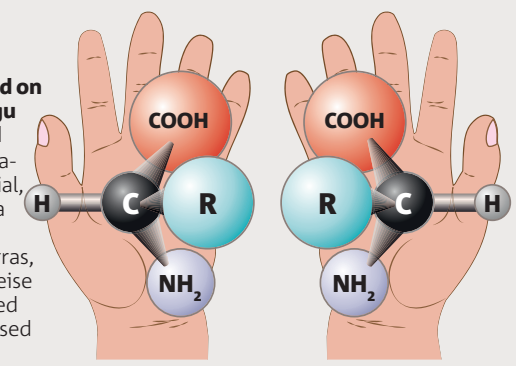

2 Aminohape seriin on kiraalne, selle peegelkujutised ei kattu.

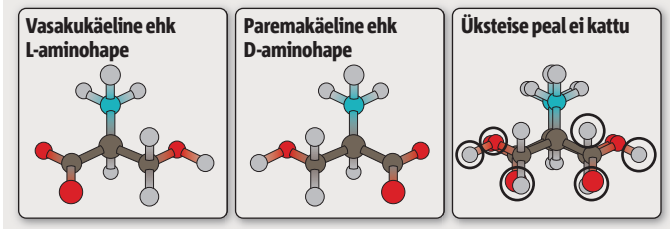

3 Hüpoteesid, miks elusolendite aminohapped on vasakukäelised.

A
Juhus, kosmiline täringuvise – algelusolendit sattusid ehitama paremakäelised molekulid.

Tõend
Pole tarvilik.

Vastuväide
Parema käega tervitamine pole juhus, vaid turvakaalutlus: mõõgakäsi anti kontrolli alla.

B
Polariseeritud valgus, mis lähtub kiirelt pöörlevast tähest, hävitas paremakäelised aminohapped.

Tõend
Kosmosest leitud aminohapetest on enamik vasakukäelised.

Vastuväide
Pole esitatav.

4 Anna käppa ka. Aga kumba?

Paremakäelistel inimestel kontrollib kõnet ja keelt vasak ajupoolkera, parem tegeleb ruumilise tunnetuse, emotsioonide, muusika ja matemaatikaga.
Inimene on tõenäoliselt ainus imetajaliik, kes eelistab üht kätt. Kass küll eelistab üht või teist käppa, kuid vasaku- ja paremakäpaliste kasside arv on umbes võrdne.

Allikad: Wikipedia, Scientific American, Tiit Kändler; **graafika:** Maret Müür

Kas meid varitseb oht?

Ei pruugi varitseda. Farmaatsiatehased toodavad ühendeid, mis koosnevad parema- ja vasakukäeliste molekulide segust. Paremakäelised aminohapped ei sobi meiega, nad ei tööta meie kehas nagu vasakukäelised – nagu ka enamikus taimedes ja loomades. Kuid nüüd on see väide, mis oli veel hiljuti viimase astme tõde, hakanud murenema.

Paremakäelisi aminohappeid on üha rohkem leitud üha ootamatumatest paikadest – alates ainetest, mida merivähid toodavad suguühte algatamiseks, kuni droogideni, mida Peruu põlisrahvaste kütid kasutavad mõnuainetena.

EestiPäevaleht

© Kõik Eesti Päevalehes avaldatud artiklid, fotod ja illustratsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed, mille kasutuse reeglid on sätestatud autoriõiguse seaduses. Rõhutame, et nende reprodutseerimine ja levitamine ilma AS-i Eesti Ajalehed kirjaliku nõusolekuta on keelatud. Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. / Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. / Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee, või tel 646 3363

Peatoimetaja: Urmo Soonvald, 680 4400
Toimetus: Narva mnt 13, 10151 Tallinn, 680 4400, faks 680 4401, e-post mail@epl.ee **Eesti uudised** 680 4400, **kohalikud uudised** 322 3487, **välisuudised** 680 4455, **Ärileht** 680 4400, **arvamus** 680 4450, **kultuur** 680 4470, **sport** 680 4490. **Tellimine** 680 4444, **tellimine välismaale** KE Ajakirjanduse OÜ 641 1753, **reklaam** 680 4500.
EPL Online www.epl.ee Väljaandja: AS Eesti Ajalehed, rg-kood 10004521

ISSN 1406-8869